

Inspirationsmateriale til undervisning

Ungdomspædagogik og ungdomskultur i klubarbejdet

41973

Udviklet af:
Puk Kejser
UCC, Højvang/Ballerup
Ejbyvej 35
2740 Skovlunde
Tlf.: 41897300

Ungdomspædagogik og ungdomskultur i klubarbejdet

Inspirationsmateriale til undervisning

1. Uddannelsesmålets sammenhæng til FKB/TAK

Uddannelsen ”Ungdomspædagogik og ungdomskultur i klubarbejdet” har den fælles kompetencebeskrivelse (FKB) nr. 2726 ”Arbejdet på klubområdet og i kulturhuse” som moder-FKB.

Uddannelsen har tilknytning til den tilhørende arbejdsmarkedsrelevante kompetence: Medvirke til større børns og unges udvikling.

FKB'en kan findes på uddannelsesadministration.dk

Arbejdsfunktioner

Uddannelsen retter sig mod den grundlæggende arbejdsfunktion for klubmedarbejdere, der arbejder med større børn og unge i de forskellige former for klubber.

Der er 4 forskellige typer af klubber: De socialministerielle klubber ifølge dagtilbudsloven, klubber efter folkeoplysningsloven, klubber oprettet i tilknytning til ungdomsskolen (lov om ungdomsskolen og produktionsskoler) samt klubber oprettet i henhold til folkeskoleloven (kap. 2. stk. 4).

Udgangspunktet for arbejdet med større børn og unge er frivillighed til at deltage i aktiviteterne og samværsformerne. Målet for deltagelsen i klubbens virksomhed er større børns og unges alsidige udvikling.

Klubområdet har igennem de sidste år været igennem en stor forandringsproces som stadig foregår, som betyder, at klubopgaverne forandrer sig.

Der kommer øget fokus på betydningen af relationer, både relationer mellem større børn og unge, relationerne mellem de forskellige grupperinger og relationen barn/ung og voksen.

Der kommer mere og mere fokus på større børns og unges kompetencer og muligheder for at fungere i en omskiftelig verden, og i denne identitetsproces spiller jævnaldrene en betydelig rolle. Klubben kan med de mange forskellige samværsformer, kulturbaggrunde, aktivitetsmuligheder og medarbejdernes forskellige kompetenceprofiler være med til at sætte hensigtsmæssige og sommetider nødvendige retningspile for større børn og unge i denne identitetsproces og danne rammen for et godt og udviklende ungdomsliv.

Udviklingen på klubområdet skaber behov for kompetenceudvikling for den ikke uddannede klubmedarbejder. Denne uddannelse har til hensigt at ruste deltagerne til at kunne understøtte de unges aktive deltagelse i klublivet samt kunne reflektere over egen rolle og klubbens pædagogiske mål og metoder.

Deltagerforudsætninger

Målgruppen for uddannelsen er klubmedarbejdere, som arbejder med eller ønsker at arbejde med større børn og unge – og som har en uddannelsesmæssig baggrund til og med en erhvervsuddannelsesniveau.

Der er ikke krav om bestemte deltagerforudsætninger, men det kan være relevant, at deltagerne har haft erfaringer med pædagogisk arbejde med større børn og unge i en organisatorisk ramme hvor større børn og unges alsidige udvikling er det centrale.

Deltagerne kan have meget forskellige værktøjer og forudsætninger med fra deres individuelle livsforløb. Nogle er ret unge og har ikke prøvet andet end at arbejde i én klub, mens andre efter mange forskellige jobs gennem et langt liv nu arbejder i klub og ønsker at dygtiggøre sig.

Deres baggrund i forhold til klubarbejdet kan derfor være meget forskellig. Men de fleste møder med en praksiserfaring, som man som underviser kan inddrage i undervisningen. Det didaktiske element mellem praksis og teori er værdifuldt, og det er relevant at tage udgangspunkt i deltagerens egen praksis og derefter inddrage relevant teori.

Et særligt fokusområde kan være, at mange af deltagerne har en bevidsthed om, at det arbejde, de hidtil har udført, har været relevant og udviklende for større børn og unge, så hvis deltagerne nu oplever, at de skal reflektere og handle på andre måder end deres tidligere praksis, så kan der opstå modstand/protest. Barrierer kan nedbrydes, ved at de øvrige deltagere fortæller om deres overvejelser/handlinger/stategier, og ved at disse forskellige tilgange til arbejdet inddrages aktivt i undervisningen.

Struktur

I relation til det grundlæggende arbejde på klubområdet kan det være relevant at kombinere den aktuelle uddannelse med eksempelvis en eller flere af følgende uddannelser:

42171 Inkluderende aktiviteter og fællesskaber i klubber

44298 Brugerindflydelse i pædagogisk praksis

42665 Samspil og relationer i pædagogisk arbejde

44431 Planlægning af pædagogiske aktiviteter

40882 Styring af projekter på klubområdet og i kulturhuse

Ungdomspædagogik og ungdomskultur i klubarbejdet

Inspirationsmateriale til undervisning

Da den aktuelle uddannelse retter sig mod den grundlæggende arbejdsfunktion, vil det være oplagt at deltagerne efterfølgende kan bygge videre på uddannelsen ved at inddrage en række andre uddannelser, som har relevans for arbejdet på klubområdet. AMU udbuddet giver mulighed for at sammensætte forløb, der møder de konkrete behov for målgruppen. Se den samlede oversigt over tilknyttede uddannelser på e-pos-amu.dk eller på uddannelsesadministration.dk.

2. Ideer til tilrettelæggelse

Tilrettelæggelsen af uddannelsen skal gerne tilpasses, så deltageren får mulighed for at arbejde konkret med forskellige relevante opgaver i et samspil med arbejdspladsen, så nye overvejelser/handlinger/strategier kan afprøves i virkelighedens verden.

Der skal være mulighed for at kunne reflektere og handle i et samspil med større børn og unge, så den handlingsorienterede målformulering kan udfolde sig under de allerbedste forudsætninger nemlig i det konkrete samspil mellem deltageren og den/de større børn og unge - det samspil, som er afsæt og grundlag for deltagerens grundlæggende arbejdsfunktion.

Uddannelsen kan derfor tilrettelægges som ”modulundervisning”, hvor det enkelte tema udfoldes, og hvor det efterfølgende kan ”afprøves”.

Det kan være svært helt præcist at beskrive, hvordan de enkelte moduler kan og skal tilrettelægges. Klubområdet har meget forskellige forudsætninger at arbejde under og det giver klubmedarbejderne nogle forskellige forudsætninger for at deltage. For nogle vil det være væsentligt at have sammenhængende forløb, medens det for andre ikke kan lade sig gøre i et sammenhængende forløb og her kan en modul tilrettelagt undervisning være oplagt.

Det er kort sagt vigtigt, at forløbene kan tilrettelægges ud fra de muligheder og behov, der gør sig gældende for målgruppen på området. Indholdet i uddannelsen er naturligvis det samme, uanset hvordan forløbene afvikles.

Temaer

Ud fra målformuleringen for uddannelsen udspringer følgende 7 temaer:

Tema 1: Lovgivningens rammer og muligheder

Tema 2: Ungdom og unges udvikling

Ungdomspædagogik og ungdomskultur i klubarbejdet

Inspirationsmateriale til undervisning

Tema 3: Gruppesocialisering og relationer mellem større børn og unge

Tema 4: Ungdomskultur og unges samværsformer

Tema 5: Inddragelse i beslutningsprocesser og unges demokratiforståelse

Tema 6: Rollemodel og det aktive samspil med den/de større børn og unge

Tema 7: Formulere pædagogiske mål, planlægge, udføre det pædagogiske arbejde og evaluere med udgangspunkt i målene.

Det foreslås at gennemgå temaerne i den kronologiske rækkefølge.

Temaerne uddybes nedenfor med bud på, hvilke emner det kan være relevant at behandle under hvert tema.

Tema 1: Lovgivningens rammer og muligheder

Medarbejderne i en klub må kende de lovgivningsmæssige rammer. Det gælder både de overordnede mål med klubvirksomheden og det særlige ansvar og opgaver, der følger med.

Emner som er relevante for dette tema:

- Hvilke lovgivninger sætter rammerne for klubområdet?
- Hvilke muligheder/begrænsninger giver disse rammer?
- Hvordan spiller lovgivning og det kommunale ansvar sammen?
- Hvad betyder det at være omfattet af tavshedspligt?
- Hvad betyder det at være omfattet af underretningspligt?
- Forældremyndigheden og hvad betyder det at have denne myndighed?
- Hvilke rettigheder og pligter har forældrene?
- Hvordan og hvornår skal større børn og unge inddrages i beslutninger og konsekvenserne for deres livsforløb?
- Hvilket ansvar og forpligtigelser har den enkelte medarbejder i forhold til lovgivningens rammer og muligheder?

Tema 2: Ungdom og unges udvikling

Temaet har til hensigt at sætte deltageren i stand til at forholde sig forstående og konstruktivt til den unges udvikling, herunder overveje egen rolle og funktion i forhold til de unges identitetsdannelse.

Emner som er relevante for dette tema:

- Hvad er ungdom?
- Har ungdomsbegrebet ændret sig igennem tiderne?
- Hvordan og hvornår vil ungdomsbegrebet igen ændre sig?
- Særlige forståelser af det at være ung

Ungdomspædagogik og ungdomskultur i klubarbejdet

Inspirationsmateriale til undervisning

- Identitetsbegrebet
- Ungdom som identitetsdannelsens livsfase
- Hvilke dele af identiteten skal vi være særlig opmærksomme på i ungdomsfasen?
- Dannelse af en forankret identitet – er det muligt i det moderne liv?
- Hvad betyder det at arbejde med større børn og unges alsidige udvikling?
- Hvilke opgaver og muligheder for handlinger har den enkelte klubmedarbejder i forbindelse med ungdom og unges udvikling?

Tema 3: Gruppesocialisering og relationer mellem større børn og unge.

Kammeratskabsgruppen har generelt stor betydning for den unges livskvalitet. Det er her det sociale liv leves og selvstændigheden afprøves. Derfor er det afgørende, at klubmedarbejderen kan støtte alle unge i klubben i at opleve sig som en del af gruppen og i at kunne danne relationer til andre unge.

Emner som er relevante for dette tema:

- Familien som grundelement i socialisering – hvorfor er den så grundlæggende?
- Dobbeltsocialisering – mellem familielivet og institutionslivet – hvordan spiller disse 2 arenaer sammen, og hvilken betydning kan det have, at der er sammenhæng eller forskelligheder omkring socialiseringen i disse arenaer?
- Ungdomslivets øvrige arenaer og betydning for socialiseringen.
- Hvorfor er socialisering i grupper så betydningsfuld i ungdomslivet?
- Hvordan sker socialisering i grupper?
- Hvilken betydning har kammeratskabsgruppen?
- Hvordan etablerer større børn og unge relationer til hinanden?
- Hvordan kan den enkelte klubmedarbejder skabe optimale betingelser for at større børn og unge får muligheder for at indgå og udvikle sig i grupperinger og opbygge betydningsfulde relationer til jævnaldrene?
- Hvilken betydning har klubben og det organiserede fritidsliv i gruppesocialiseringen og i større børns og unges relationer?

Tema 4: Ungdomskultur og unges samværsformer

Da klubberne er baseret på frivillighedsprincippet, er det afgørende at klubmedarbejderne har indsigt i og kan forholde sig til og videreudvikle de unges egne kulturformer. Ungdomskulturerne er dels en indgang til at forstå, hvad der rører sig blandt de unge, dels det de give et fingerpeg om, hvilke aktiviteter der vil appellere til de unge

Ungdomspædagogik og ungdomskultur i klubarbejdet

Inspirationsmateriale til undervisning

Emner som er relevante for dette tema:

- Hvad kendetegner ungdomskultur?
- Hvordan og hvorfor vælger større børns og unges kultur som de kan identificere sig med og hvilken betydning har det?
- Forskellige ungdomskulturer og deres udtryksformer
- Er der en sammenhæng mellem samfund og ungdomskultur og hvordan udspiller den sig?
- Har køn, etnicitet, samfundsgruppe betydning for valg af ungdomskultur/samværsform?
- Hvordan kan klubben og klubmedarbejderen være med til at skabe rammer og udviklingsbetingelser for ungdomskultur/samværsform?
- Hvordan indgår køn, etnicitet, samfundsgruppe i klubbens overvejelser på alle niveauer i klubbens daglige liv?

Tema 5: Inddragelse i beslutningsprocesser og unges demokratiforståelse

En del af formålet med klubberne er at ruste og stimulere den unge til at deltage i det moderne samfunds demokratiske beslutningsprocesser. Klubmedarbejderen skal derfor kunne tilrettelægge rammer for de unges medindflydelse i klubben, som er motiverende og udviklende for demokratiforståelsen.

Emner som er relevante for dette tema:

- Hvorfor er demokrati så vigtigt et element i samfundet?
- Hvorfor skal større børn og unge inddrages i beslutningsprocesser?
- Hvordan skabes et grundlag for demokratiforståelse?
- Større børn og unge som aktive medspillere og deltagere eller som tilskuere i klubbens liv – hvilke muligheder, begrænsninger er der og hvilke konsekvenser har det – for de unge, for klubben, for samfundet?
- Hvilke overvejelser og diskussioner skal medarbejderne foretage inden påbegyndelse af inddragelse af de unge i beslutningsprocesserne i klubben?
- Hvordan kan klubben og den enkelte klubmedarbejder skabe rammer og udviklingsmuligheder for at større børn og unge kan inddrages i beslutningsprocesser i klubbens hverdagsliv?
- Hvordan kan klubben og den enkelte klubmedarbejder være med til at udvikle større børn og unges demokratiforståelse?

Tema 6: Rollemodel og det aktive samspil med den/de større børn og unge

Balancegangen mellem at være rollemodel og ”kammerat” er hårfin, når man arbejder med unge. Derfor skal den overvejes nøje, hvordan og i hvilke sammenhænge, man kan og bør være model, autoritet eller sparringspartner.

Ungdomspædagogik og ungdomskultur i klubarbejdet

Inspirationsmateriale til undervisning

Emner som er relevante for dette tema:

- Hvad betyder det at være rollemodel – og kan/og er alle medarbejdere det?
- Hvem kan man være rollemodel for?
- Har større børn og unge brug for rollemodeller?
- Hvordan kan den enkelte medarbejder arbejde med at være rollemodel?
- Hvordan kan den enkelte medarbejder skabe et aktivt samspil med større børn og unge?
- Hvordan kan og skal den enkelte medarbejder bruge sine livserfaringer og kompetencer i det aktive samspil med større børn og unge?
- Hvordan og hvilken betydning har det at være en troværdig voksen?
- Hvordan kan den enkelte medarbejder hele tiden arbejde med at være den ansvarlige i den pædagogiske relation?

Tema 7: Formulere pædagogiske mål, planlægge, udføre det pædagogiske arbejde og evaluere med udgangspunkt i målene.

Der stilles stadig større krav til, at der arbejdes systematisk og bevidst med mål og metoder for den pædagogiske virksomhed. Dette har i mange år været gældende for 0-6 årsområdet, men i mange kommuner er der nu også en forventning om, at klubberne udarbejder mål- og metodebeskrivelser og evaluerer det pædagogiske arbejde. Frem for alt er mål- og metodebeskrivelser og efterfølgende evaluering et redskab til at skabe et fælles udgangspunkt for det kollegiale samarbejde til at styrke og videreudvikle det pædagogiske arbejde.

Emner som er relevante for dette tema:

- Hvad er en virksomhedsplan, en målsætning, en handlingsplan, en metodebeskrivelse, muligheder for evalueringsformer?
- Hvordan hænger kommunens målsætninger for klubområdet sammen med det pædagogiske arbejde som udføres i klubben?
- Hvordan kan klubben arbejde med formuleringen, planlægningen, udførelsen og evalueringen af de pædagogiske mål, og har den enkelte medarbejder indflydelse på dette arbejde?
- Hvordan inddrages forældre, større børn og unge i arbejdet med at diskutere de pædagogiske målsætninger?
- Hvordan skal/kan den enkelte medarbejder arbejde ud fra de pædagogiske målsætninger, og hvilken betydning har målsætninger for rammerne for dit engagement, udførsel og kompetence?

3. Opgaver og undervisningsmaterialer

Se bilag.

4. Litteraturliste mv.

Vejledning om dagtilbud, fritidshjem og klubtilbud 2008. Velfærdsministeriet. Schultz Grafisk. 2008.

Breinholt, Christian; Jørgen Christiansen,: Socialpædagogisk regelsamling. Nye rammer for det pædagogiske arbejde. Dafolo. 3. udgave, 1. oplag. 2009.

Nielsen, Jimmie Gade; Helle Stenum,: Klar til medbestemmelse Et inspirations- og debathæfte om større børns og unges medbestemmelse i fritids- og ungdomsklubberne. Socialministeriet, Undervisningsministeriet. Statens information, Publikationsafdelingen. 1997.

Frønes, Ivar: De ligeværdige. Om socialisering og de jævnaldrenes betydning. Børn og unge. 1. udgave, 2. oplag. 2002

Andersen, Flemming; Klaus G. Henriksen, (Red.): Den lærende pædagog. Pædagogiske kompetencer i praksis. Alinea, København. 1. udgave, 1 oplag. 2004.

Nordahl, Bertill: Pigerne og drengene. Ni samtaler om kønnets betydning. Pædagogisk Bogklub/Forlaget Nielsens. 1. udgave, 1. oplag. 1997.

Knudsen, Anne; Jensen, Carsten Nejst: Ungdomsliv og læreprocesser i det moderne samfund. Billesø & Baltzer. 2. udgave, 3. oplag. 2004.

Redigeret af: Erling, Ann; Philip Hwang,: Ungdoms Psykologi. Udvikling og livsvilkår. Gads Forlag. 1. udgave, 1. oplag. 2002.

Illiris, Knud; Noemi Katznelson; Birgitte Simonsen; Lars Ulriksen: Ungdom, identitet og uddannelse. Center for ungdomsforskning/Roskilde Universitetsforlag. 1. udgave, 3. oplag. 2002.

Schou, Carsten; Carsten Pedersen: Samfundet i pædagogisk arbejde. Et sociolo-

Ungdomspædagogik og ungdomskultur i klubarbejdet

Inspirationsmateriale til undervisning

gisk perspektiv. Akademisk Forlag. 2. udgave. 2009.

Hygum, Erik; Søren Gytz Olesen: Introduktion til pædagogisk teori og praksis. Forlaget PUC. 2. udgave, 6. oplag. 2003.

Illeris, Knud; Noemi Katznelson; Jens Christian Nielsen; Birgitte Simonsen; Niels Ulrik Sørensen: Ungdomsliv. Mellem individualisering og standardisering. Samfundslitteratur. 2009.

Nielsen, Lars: Unges læring på klub- og fritidsområdet. Ungdomsringen. 2007.

Søndergård, Per Straarup: Ung – til ung – praksis og metode. Ungdomsringen. 2008.

Kofoed, Anne; Jens Christian Nielsen: Det normale ungdomsliv. Hverdagsliv, fællesskab, trivsel og fremtid. Center for Ungdomsforskning/DBU. 2005.

Mikkelsen, Peter; Signe Holm- Larsen: Individ, institution og samfund. Dafolo. 1. udgave, 2. oplag. 2009.

Andersen, Flemming; Marianne Vesterbirk: Frisat – udsat. UFC Unge. 1. udgave. 2005.

Madsen, Bent: Socialpædagogik og samfundsforvandling. En grundbog. Hans Reitzel. 1. udgave, 13. oplag. 2005.

Bilag til inspirationsmateriale: Ungdomspædagogik og ungdomskultur i klubarbejdet (41973)

Indhold:

Bilag 1 (s. 2-8)

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 1: Ungdom og unges udvikling

&

Tema 4: Ungdomskultur og unges samværsformer

Bilag 2 (s. 9-12)

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 2: Gruppesocialisering og relationer mellem større børn og unge

&

Tema 1: Ungdom og unges udvikling

Bilag 3 (s. 13-16)

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 1: Ungdom og unges udvikling

Bilag 4 (s. 17-20)

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 2: Gruppesocialisering og relationer mellem større børn og unge

Bilag 5 (s. 21-24)

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 4: Ungdomskultur og unges samværsformer

Bilag 6 (s. 25-32)

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 6: Lovgivningens rammer og muligheder

Bilag 7 (s. 33-38)

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 6: Lovgivningens rammer og muligheder

Bilag 8 (s. 39-44)

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 3: Demokrati og medbestemmelse i klubben

Bilag 1

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 1: Ungdom og unges udvikling

&

Tema 4: Ungdomskultur og unges samværsformer

Ungdomskultur

Hvad vil det sige at være ung? Hvis du husker tilbage på din egen ungdom, kan du sikkert huske en masse situationer og følelser, som du forbinder med det at være ung. Det kan være skænderier med forældrene, afmagt og vrede, den første forelskelse, usikkerhed og kådhed, din første brandert eller samværet med kammeraterne.

Det at være ung er mange ting. Det er f.eks. noget *biologisk*: Kroppen udvikler sig og hormonerne pisker rundt i kroppen. Bumserne myldrer frem, benene værker, fordi de vokser, og pludselig bliver de så lange, at de ikke er til at styre. Behovet for søvn bliver enormt, ligesom sulten kan være overvældende, når man kommer hjem fra skole. Men det at være ung er også noget *juridisk*: Børn på 12 har ret til at blive hørt om deres ønsker, hvis forældrene f.eks. skal skilles. Unge på 15 år er seksuelt myndige, og de kan også sendes på ungdomsinstitution, hvis de laver noget kriminelt. Unge på 18 år har stemmeret, de kan komme i fængsel, må få kørekort og kan gifte sig uden at spørge om lov. De aldersgrænser har ændret sig med tiden, der var f.eks. engang, hvor man skulle være 21 år for at stemme. Det viser, at begrebet om "ungdom" forandrer sig, efterhånden som samfundet ændrer sig.

På en måde kan man sige, at "ungdommen" som en særlig fase i livet er en opfindelse. Mennesket altid har gennemgået en biologisk udvikling fra barn til voksen, men før i tiden

har man bevæget sig mere direkte fra at blive betragtet som barn til at blive betragtet som voksen. I landbrugssamfundet var der en ungdomsfase, men den var kort. Som 14-årig skulle man ud og tjene, og på den måde startede arbejdslivet. Senere blev man gift og stiftede familie, og på den måde startede voksenlivet. I dag starter ungdommen tidligere, de fleste børn stopper f.eks. med at bruge legetøj omkring 10 års alderen. Men ungdommen varer også længere, helt op i 20erne eller 30erne. I dag bruger vi meget tid på uddannelse. Det skyldes dels, at arbejdslivet er blevet mere krævende, at der er større forventninger til

den individuelle præstation i arbejdet, men også at unge bruger længere tid på at udvikle deres identitet og blive voksne. Ungdomsfasen strækker sig altså over mange år og indebærer at den enkelte udvikler sig, finder sin identitet og sit ståsted i samfundet.

Udviklingen i samfundet har altså betydning for, hvor lang tid ungdommen varer, men også hvordan ungdommen udfolder sig, dvs. hvordan ungdomskulturen er. Det er især efter 2. verdenskrig, at **ungdomskulturen** er vokset frem som noget, der afskiller sig tydeligt fra voksenkulturen. I *1950erne* bliver rock´n´roll¹ de unges symbol og gennem musikken, dansen (jitterbug) og koncerterne markerer de sig som en særlig gruppe, dvs. i modsætning til de voksne. Musikken breder sig fra England og USA de vesteuropæiske lande, og de unges kultur er på den måde international. Ungdomskulturen er også kommerciel, for kulturen er forbundet med køb af Lp'er med musikken, biografbilletter til ungdomsfilm og ikke mindst cola som et særligt ungdomsprodukt vinder frem. Også en særlig ungdomsstil – hvor også drenge går i farvestrålende skjorter og anderumpfrisuren vinder frem. Dansen, musikken og udseendet var i opposition til voksensamfundet og vakte stor forargelse og bekymring – seksualiteten, det lystslupne og fritidsorienterede blev set som en trussel mod alvor, sædelighed og arbejdsmoral.

I *1960erne* blev de unge mere synlige, deres lange hår og tøjmoden markerede en afstand til de voksne, og de unge demonstrerede mod krig og atomkraft. På den måde viste de tydelig modstand mod det etablerede samfund. Ungdomsoprøret var de unges kamp for at definere sig selv og lægge afstand til voksenlivets krav om at leve et "ordentligt" og

"disciplineret" liv. Det fører til, at de unge i *1970erne* af mange "ansvarlige" voksne bliver betragtet som navlebeskuende. Mange voksne mener ikke, at de unge tager et ordentlig ansvar for deres eget liv. Arbejdsløsheden breder sig og de sociale forskelle i samfundet bliver større.

Sidst i *1970erne* vinder punkkulturen frem som en reaktion på den økonomiske nedgang. På engelsk betyder punk "uduelig". Punkerne udviklede deres eget udtryk gennem provokerende musik og tøjstil og deres slagord var "no future". Stilen var også et opgør mod kommercialiseringen af ungdomskulturen. Musikken skulle kunne spilles af alle, og man kreerede selv sit tøj med saks, sikkerhedsnåle ol.

¹ F.eks. Little Richard, Chuck Berry og Jerry Lee Lewis

Men det var bestemt ikke alle unge i 1970erne, der var punkere, og man kalder derfor også punkbevægelsen for en **subkultur**. En subkultur er en lille gruppe, der gennem tøj, musik m.m. definerer sig mod det store flertal. I *1980erne* udviklede nogle af punkerne sig til BZere, der med deres besættelse af huse arbejdede politisk på at ændre samfundet. Derfor kalder man også BZ-bevægelsen et eksempel på **modkultur**, de prøvede at ændre samfundet. Punkens fik dog også en blødere og mere kommerciel udgave, som flere unge tog til sig. Punkens indflydelse var tydelig i "den almindelige" mode og musik.

I 1980erne bliver det tydeligt, at de unge ikke udgør én kultur, men at der eksisterer mange kulturer side om side. De unge definerede et tilhørsforhold til bestemte ungdomskulturer ved at være diskere (hørte diskomusik), flippere (gik med flippet tøj), yuppier (nykonservative der dyrkede penge og det materielle og deres symbol var mappen og jakkesættet) eller punkere (især hårstilen markerede dette). De forskellige kulturer markerer sig ved en bestemt musikstil, tøjmode og de forskellige symbolske udtryk viser de unges tilhørsforhold. I *1990erne* og frem til nu er ungdommen blevet endnu mere broget. Der udgives et væld af musik og moden skifter ofte. Men samtidig med at de unge kan udtrykke sig forskelligt, sker der også en form for ensretning. Det internationale verdensmarked betyder, at det store flertal af unge køber tøj i de samme butikker verden over (f.eks. H&M), og de ser de samme musikvideoer på MTV. Det kan dog også ses som et globalt fællesskab. Men nogle unge vælger at købe genbrugstøj for at markere sig anderledes og internettet betyder også, at små bands rundt omkring i verden kan lægge deres musik ud til lyttere over hele verden. Der findes også stadig subkulturer og modkulturer, et eksempel er de autonome.

I et historisk lys kan vi se, at ungdomsperioden er blevet en lang fase i livet, og at de unge gennem kulturelle udtryk forsøger at skabe værdier og holdninger til livet. Det, der kendetegner de unges vilkår siden 2. verdenskrig er, at forventningerne og normerne ikke er så klare eller entydige længere. Samfundet ændrer sig hurtigt og masser af nye uddannelser er opstået. De unge kan derfor ikke i samme grad overtage eller trække på forældrenes erfaringer og livsstil. De må selv finde ud af, hvad de vil være, og hvordan de vil leve deres liv. Man siger at de unge er **kulturelt frisatte**, fordi de selv skal finde ud af, hvordan de vil leve deres liv og ikke får en færdig opskrift eller vejledning fra deres forældre, de kan bruge.

I det samfund vi lever i, har unge adgang til en masse ting, de var afskåret fra tidligere. Det skyldes især medierne. Fjernsynet viser et utal af serier, hvor forskellige temaer bliver behandlet, det kan f.eks. være parforhold, sex, skilsmisse og misbrugsproblemer. Beverly Hills 90210 og Nikolaj og Julie er to eksempler på sådanne serier. Derudover er der et hav af "dokusoaps" som Livet er fedt, Når storken svigter, De pokkers unger osv. Det er klart, at det man ser i fjernsynet ikke kan sammenlignes med de erfaringer, man selv gør sig. Men medierne leverer en *baggrundsviden*, som de unge trækker på, når de gør sig deres

egne erfaringer. De kan sammenligne de forskellige temaer med deres eget liv. Et eksempel fra Beverly Hills kan være de mange overvejelser figuren Donna har om, hvorvidt hun skal gå i seng med en fyr – hvornår er hun klar, hvor godt skal hun kende ham? De unge kan sammenligne med deres eget liv – mener jeg ligesom Donna, synes jeg at denne her fyr er sød, og har jeg kendt ham længe nok?

De unge bruger altså den baggrundsviden, medierne stiller til rådighed til at føre en indre dialog eller diskussion. Det kalder man også at de har en **refleksivitet**. Som voksen støder man jævnligt på de unges refleksivitet, de siger f.eks. ”det er fordi jeg er i puberteten”, ”jeg gider ikke høre på det pædagog-ævl, du skal ikke bestemme over mig”. De unge er altså meget opmærksomme på, hvordan de selv er, og hvordan andre ser dem (f.eks. klubpædagogen). Som voksen kan man hurtig føle sig sat til vægs af de unges refleksivitet, og det kan virke meget provokerende, at de ikke viser mere respekt. Nogle gange er det en bevidst provokation fra de unge, men mange andre gange er det bare et udtryk for, at de kan se tingene fra mange perspektiver, og at vi som voksne ikke kan levere et færdigt svar på, hvordan de unge skal leve deres liv, fordi vores ungdomserfaringer stammer fra en tid, der så meget anderledes ud. I den forstand har vi mistet vores autoritet som modeller.

De unges store baggrundsviden kan give en forestilling om, at alting kan lade sig gøre, de kan forme deres tilværelse, som de ønsker. Det rummer nogle muligheder, at de unge ikke lader sig begrænse i deres krav og ønsker til livet. Og ofte klør de på med krum hals og tager ikke et nej for gode varer. Det kan for os som voksne virke som, de er ulydige, men egentlig er det udtryk for, at de er dybt optaget af at tage ansvar for deres eget liv og forme det sådan, som de ønsker det. Men der er også problemer forbundet med forestillingen om at livet kan forme sig, som man ønsker. For det placerer ansvaret hos de unge, når tingene går galt eller i hvert fald ikke lige efter planen. De unge har ikke indtrykket af, at det er skæbnen eller familietraditionerne, der har ansvaret for, hvilken vej livet skal gå. Men nogle gange er der større kræfter på spil, som er med til at styre de unges liv. Det kan være ungdomsarbejdsløshed i samfundet eller en ustabil familiebaggrund, der er med til at bestemme, hvilke muligheder og ressourcer den unge har. Og når den unge så ikke har overskud til at gennemføre sin uddannelse, eller ikke kan få arbejde, så ligger det snublende nært at tro ”det er min egen skyld”. Når forestillingen om at livet lader sig forme ikke stemmer overens med de faktiske muligheder samfundet stiller til rådighed, oplever den enkelte unge altså et **indre pres**. Og det er der nogle unge der er stærke nok til at håndtere, mens andre bukker under.

Du har nu læst om nogle tendenser i ungdomskulturen, der gælder for de fleste. Der er selvfølgelig enkelte grupper af unge, der i deres familie og nære relationer bliver opdraget meget autoritært eller efter nogle helt bestemte normer og værdier. I nogle indvandrekredse er det f.eks. i høj grad familien, der er med til at beslutte, hvad den unge må og ikke må. Det samme gælder også i stærkt religiøse grupper som f.eks. Jehovas vidner. Disse unge er i deres nære omgangskreds ikke kulturelt frisatte, men det ændrer

ikke ved at de lever i et samfund, hvor de forventes at vælge deres egne veje. Disse unge befinder sig derfor mellem to sæt spilleregler: Det derhjemme hvor gruppen eller familien bestemmer for den unge og det i f.eks. skolen og klubben, hvor den unge forventes selv at bestemme.

Tendenserne i Ungdomskulturen er altså, at normer og værdier ikke er entydige. Men hvad betyder det for din rolle som Klubmedarbejder? Hvordan kan du forholde dig til de unge og støtte dem, når de erfaringer, du selv har gjort som ung, ikke nødvendigvis kan bruges? Og hvordan kan du være et voksent modspil til de unge samtidig med, at de stiller spørgsmålstejn ved voksne som autoritet?

Forslag til gruppediskussioner/spørgeskemaundersøgelse

Tilbageblik på egen teenagetid

Teenageinteresser og stil

Prøv at beskrive din "stil" som teenager (tøj, frisure, tasker, makeup mv.)	
Lå der nogle signaler i din stil om dine værdier/dit tilhørsforhold?	
Var der tøj/frisurer, du absolut ikke ville bære? Og hvorfor?	

Hvordan så dit værelse ud? Prøv at beskrive det og fortæl om, hvorfor du indrettede det, som du gjorde.	
---	--

Hvilken musik hørte du?	
Hvor hørte du musik?	
Hvilke musikmedier havde du (båndoptager, grammofon)?	
Hvad betød musikken for dig, for kammeratskabsgruppen?	

Fik du nye fritidsinteresser som teenager, hvis ja hvilke?	
Var du medlem af foreninger/interessegrupper/bevægelser, hvis ja hvilke?	

Forholdet til de ”rigtig voksne”

Mange teenagere har en periode, hvor dagen ikke er fuldendt med mindre de kan kritisere deres forældre for mindst 3 (eller flere) ting.

Hvad var dine tre forældrekritikpunkter?	
Hvorfor?	
<i>(hvis du ikke kan genkende lysten til forældrekritik, springer du bare spørgsmålet over)</i>	

Hvad mente du om dine lærere/pædagoger som teenager?

Prøv at tænke tilbage på de lærere/pædagoger du godt kunne lide og ikke kunne lide.

Hvad vurderede du dem ud fra?	
Hvilke egenskaber havde en god lærer/pædagog?	
Hvilke egenskaber havde en dårlig lærer/pædagog?	
Hvad skulle der til, for at du synes, at en voksen havde autoritet?	

Ung i dag

På hvilke punkter finder du, at unge i dag sammenlignet med din egen ungdom:

har fået større eller mindre ansvar	
er mere eller mindre autoritetstro	
har færre eller flere muligheder	
større eller mindre viden om tilværelsen	
har et anderledes forhold til forældrene som teenagere	

er mere eller mindre selvstændige	
har anderledes værdier	
hvad synes du kendetegner ungdomskulturen i dag (tøj, stil, musik, film, engagement i "sager"/bevægelser"	

Den unge og klubben

Hvad har de unge efter din mening brug for? Og hvad kan klubben give dem?	
Hvor og på hvilken måde udfordrer de unge klubben?	
Hvilke krav stiller det til dig som medarbejder?	

Bilag 2

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 2: Gruppesocialisering og relationer mellem større børn og unge
&

Tema 1: Ungdom og unges udvikling

Unge og venner

Kære veninde

Mister jeg penge mister jeg intet

Mister jeg drenge mister jeg noget

Mister jeg venner mister jeg meget

Mister jeg dig mister jeg ALT

Digt fra nettet

Er i bogen: "Jeg elsker at være pige..." Ovesen og Johansen,
Gyldendal 2002

For unge er venner utrolig vigtige! De bruger mange timer sammen med deres venner. Nogle gange mødes de to og to og andre gange ses de i grupper, f.eks. i forbindelse med sport eller i Klubben eller de arrangerer sammenkomster hos hinanden især fredag og lørdag aften. I dag har de unge også en livlig kontakt frem og tilbage via mobiltelefonen (se mere herom i oplæg 7)

Når jeg kommer hjem om eftermiddagen sætter jeg mig i stuen med en kande te og hører musik. Så sms'er jeg med mine venner, det er rigtig hyggeligt... I går aftes da jeg var kommet i seng sms'ede jeg til med mine venner til kl. 1 om natten.

Tobias 13 år

Men hvorfor er venner så vigtige for unge? Det er der selvfølgelig ikke et enkelt svar på, men én af grundene er, at venner er med til at give unge en følelse af fællesskab. Vennerne fungerer som et spejl, den unge kan se sig selv i. Derfor hjælper venskaberne den unge med at finde ud af, hvem er jeg? Vennerne er på den måde vigtige i forhold til den refleksive proces, der er beskrevet i oplæg 5 om Ungdomskultur. Det er altså ikke kun forældrene, der er med til at "opdrage" de unge. Det spejl, som venner og medierne stiller til rådighed for den unge, er også med til at udvikle den unges normer og identitet. Det er

ikke faste traditioner, der bestemmer, hvad den unge synes er rigtig eller forkert. Den unge er også optaget af, hvad mener de andre om mig? Og hvis den unge oplever, at de andre i gruppen synes, at han gør noget forkert, så må den unge finde ud af om han eller hun er enig. På den måde forhandles og udvikles normerne hele tiden, og de unge korrigerer og opdrager hinanden.

En god veninde er en, der lytter til en, man kan give en masse, og som man også får noget af. Jeg har det sådan med mine veninder, at det er lidt delt op. Altså en veninde er en fjolle veninde, og en anden er sådan en dyb snakke veninde. Det er ikke kun fordi mine veninder er forskellige, det er også, fordi jeg selv ændrer mig, alt efter hvor jeg er henne, og hvem jeg er sammen med.

Anne

Citat fra bogen: "Jeg elsker at være pige..." Ovesen og Johansen, Gyldendal, 20

Unge lever et meget udadvendt liv, hvor de indgår i mange forskellige sociale sammenhænge med tilhørende kammeratskabsgrupper. Det er f.eks. skole, sport, klubben, netværk af venner, arbejde. I hver kammeratskabsgruppe har den unge en måde at være på, at opfatte sig selv og blive opfattet på. Som Anne siger "Jeg ændrer mig, alt efter hvem jeg er sammen med". Selvfølgelig skifter de unge ikke fuldstændig rundt hele tiden, alt efter hvem de er sammen med. Men unge bruger de forskellige sammenhænge aktivt i skabelsen af sin egen selvforståelse eller identitet:

Jeg var meget stille og genert i folkeskolen. Inden jeg startede i gymnasiet tog jeg en beslutning. Jeg ville prøve at bruge den nye skolestart til at blive mere udadvendt. Og det gik rigtig godt, det var en kanon klasse jeg kom i. Det har virkelig betydet meget for, hvordan jeg er i dag.

Rune

En kammeratskabsgruppe kan altså være med til at bekræfte den unge, men den unge kan også udvikle sig på en måde, så han ikke længere kan finde overensstemmelse mellem den måde, de andre i gruppen opfatter ham på, og så den måde han opfatter sig selv på. I sådan en situation vil han typisk bryde med gruppen og dyrke nogle af de andre kammerater mere. Betydningen af at bryde med en gruppe eller et miljø kan man ofte høre, når unge fortæller om, hvordan det var at starte på en ny uddannelse, hvor de måtte flytte fra en lille by i provinsen til storbyen. Det tvinger dem i en situation, hvor de skal skabe nye netværk, og det får ofte betydning for den måde, de opfatter sig selv på.

Kammeratskabsgruppen er også det sted, hvor mange unge afprøver sig selv, leger med grænserne og gør sig sine egne erfaringer uden voksenkontrol. Et klassisk eksempel er afprøvningen af alkohol. Den første rus er ofte sammen med venner. Sammen finder de ud af virkningen, hvor meget kan man tåle, hvordan samler man sig selv op, hvis man har været pinlig osv. Vennerne er også diskussionspartnere. Det er med dem, man afprøver

sine meninger og diskuterer livets små og store spørgsmål. Med en god gruppe venner i baglandet er man ikke alene, de er et sikkerhedsnet i overgangen fra den beskyttelse forældrene udgjorde i barndommen, og som den unge er ved at bevæge sig ud af for at erobre selvstændighed.

Venner og kammerater er så vigtige, at de ofte er afgørende for de aktiviteter, de unge deltager i. Dvs. de kommer kun i Klubben, til håndbold eller spejder, hvis de synes det er nogle gode kammerater, de har der.

Jeg ved ikke, om jeg har særlig mange veninder. Jeg er ikke specielt til det med slyngveninder. I ottende klasse kunne jeg godt se, at det var meget godt med nogle veninder. Det med tøj begyndte f.eks. at interessere mig. I niende klasse kom jeg på efterskole, og her kom jeg ind i en pigegruppe. Det var ligesom en familie, og man kunne slappe helt af.

Karen

Citat fra bogen: "Jeg elsker at være pige..." Ovesen og Johansen, Gyldendal, 2002

Nogle unge har svært ved at knytte venskaber. I Karens tilfælde har hun problemer med at finde sin plads i kammeratskabsgruppen i en periode, men da hun starter på efterskole løser problemet sig. For andre unge udvikler det sig til en ensomhed, der påvirker dem alle steder:

De ensomme unge har aldrig lært at knytte venskaber. De kommer ikke til klassefesterne, de engagerer sig typisk ikke i idrætsforeningerne og det øvrige foreningsliv, og hvis de gør, er der ingen, der kender eller genkender dem.

Psykolog fra ungdomsrådgivningen

Der foregik mange aktiviteter i ungdomsklubben, som jeg tror har været sjovt. Men jeg følte ikke at jeg slog til. Jeg følte mig utilpas.

Thomas

Thomas beskriver, at det er hans selvværd og ikke f.eks. aktiviteterne i ungdomsklubben, der er problemet. Unge, der har problemer med at knytte venskaber, har ofte problemer i familien, og de har derfor ikke det overskud og selvværd, det kræver at indgå i sociale sammenhænge. De isolerer sig og opfatter sig selv som "anderledes end de andre", de dropper efterhånden ud af Klubben, stopper med sportsaktiviteter, trækker sig fra kammeratskabsgruppen, og måske dropper de også ud af skolen eller isolerer sig med skolearbejdet for at få identitet som dygtige eller lever hele deres sociale liv med forældrene. Efterhånden som de isolerer sig, kommer de til at mangle de tilbagemeldinger,

man normalt får i sociale sammenhænge. Derfor bliver de endnu mere usikre på sig selv, og deres identitet svækkes.

Mange unge har utrolig stor glæde af deres venner. Men kammeratskabsgrupper kan også være miljøer, der er forbundet med vold eller misbrug. Der er derfor mange udfordringer som klubmedarbejder, når man skal forholde sig til unge og deres venner. Hvad gør du, hvis nogle af de unge mister lysten til at komme i klubben, fordi deres bedste venner ikke kommer der mere? Hvordan forholder du dig til unge der fortæller om oplevelser med deres venner, hvor de har været fulde, røget hash eller taget f.eks. extacy? Og hvad gør du, hvis du kan se, at en gruppe unge har bygget et fællesskab op om vold eller anden kriminalitet? Og hvad gør du med unge, der ikke har en fast tilknytning til en kammeratskabsgruppe?

Forslag til gruppediskussion

De unges venskaber

Er det dit indtryk at de unges måde at være venner på har ændret sig? Hvis ja giv eksempler

Hvor er de grænseafprøvende/eksperimenterende?

Hvad kan de voksne i klubben gøre for danne en god ramme om de unges samvær og støtte dannelsen af venskaber?

Hvordan tror du de opfatter de voksnes i klubben?

Hvad vil de bruge jer til og ikke bruge jer til?

Hvad synes du, kendetegner de unges omgangsformer?

Hvad gør I/du, hvis I lægger mærke til at en ung ikke har venner i klubben?

Bilag 3

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 1: Ungdom og unges udvikling

Pubertet og kærester

Som ung er man på vej til at blive voksen. Kroppen viser det ved en lang række forandringer, som gør at barnekroppen ændrer form fra at være dreng eller pige til at blive en ung mand eller kvinde. Det er en proces, vi kalder puberteten. Udover de fysiske forandringer udvikler de unges følelsesliv sig på flere måder. Det at være forelsket bliver centralt i livet for mange unge, og nogle får kærester og begynder måske også at være seksuelt aktive. Men det er også en periode, hvor den unge udvikler sin personlighed eller identitet.

I oplæg 5 om Ungdomskultur har du læst om, hvordan unge skal finde deres ståsted i samfundet. Det er ikke bestemt for dem, som det har været tidligere. Det betyder, at en af de vigtigste og største udfordringer i ungdomsperioden er at udvikle en identitet. I oplæg 6 om Unge og venner har du læst om, hvilken betydning kammeraterne har. Men selvom kammeraterne er en støtte i udviklingen af identitet, er det en proces hver enkelt ung må gennemgå.

Klubben er et af de steder, hvor der er mulighed for at finde en kæreste og et sted, hvor piger snakker og drenge og omvendt. De fleste – både piger og drenge – er også optaget af, hvordan de ser ud, når de er i klubben, at de virker tiltrækkende.

Så går jeg hjemme på værelset foran spejlet og finder ud af, hvad skal man ha´ på af tøj i morgen. Og så nogle gange prøver du også at sminke dig. Nu er jeg ikke så modig, så jeg vil helst gøre det derhjemme, hvor jeg kan tage det af.

Karina 14 år

Citat fra bogen "At skabe sig – selv", Drotner, Gyldendal 1995

Karina bruger værelset som et trygt sted til at eksperimentere med kvinderollen. Og i det hele taget er afprøvningen af roller og holdninger en meget følsom proces. Mange unge er utrolig sårbare og selvkritiske i forhold til deres eget udseende. Uskyldige bemærkninger om at være vokset fra noget tøj, tages som kritik af, at de har lagt sig ud. Ikke så få går i bad og skifter tøj flere gange dagligt.

En af de ting der optager mange unge, er det at have kærester. De fleste unge prøver at være forelskede og oplever et sug i maven, som noget nyt de ikke har prøvet før. Ved at have kærester afprøver de unge, hvordan de skal indgå i nære relationer. Det er en ny verden af himmel og helvede. Stærke følelser af lykke og bundløs fortvivlelse og smerte, hvis den elskede slår op.

Som voksen kan det være svært at stå på sidelinjen og følge den unges forsøg på at finde vej i livet. Derfor kan vi fristes til at gribe ind og give velmenende formaninger og råd. Men for det første er det kun den unge selv, der kan finde sit eget ståsted, og for det andet er mange af vores egne erfaringer "forældede". Det er ikke sikkert, at de unge kan bruge dem. Men vi kan som voksne give de unge en kvalitet i vores samvær med dem i stedet for at møde dem med løftede pegefingre og en række stramme regler.

Jeg havde en kæreste, der blev mere og mere afhængig af mig. Han fik brug for at se mig hele tiden. Mens jeg på en eller anden måde fik mere og mere lyst til at se nogle andre også. Jeg begyndte at bakke lidt ud og sagde "det her kan jeg ikke rigtig overskue".

Karen

Citat fra bogen: "Jeg elsker at være pige..." Ovesen og Johansen, Gyldendal, 2002

Det er svært at forklare, men første gang vi kyssede hinanden, skete der noget inde i kroppen på os begge to. Det var en slags stød, og vi elsker bare hinanden højt. Det er fantastisk at have en kæreste og få lov til at være sig selv. Ikke at skulle putte en eller anden facade på. Jeg kan være sur, når jeg er sur, og glad, når jeg er glad. Det synes jeg er dejligt.

Mona

Citat fra bogen: "Jeg elsker at være pige..." Ovesen og Johansen, Gyldendal, 2002

Det er bestemt ikke alle unge, der har kærester. Men derfor er de optaget af det alligevel:

Jeg har haft sådan en periode, hvor jeg har været helt nede, fordi jeg er den eneste, der ikke har prøvet at have en kæreste og heller ikke har været i seng med nogen. Man begynder jo at spekulere på, om der er noget galt med en, om det er, fordi ens bryster er for små, eller hvad fanden det er.

Sanne

Citat fra bogen: "Jeg elsker at være pige..." Ovesen og Johansen, Gyldendal, 2002

Fordi ungdommen er forbundet med at udvikle sin identitet, er det en meget følsom periode. De unge er meget følsomme overfor, om de nu er "normale" eller "unormale". Fordi dem der ikke har en stærk selvfølelse eller identitet, kan usikkerheden gøre det svært at mærke egne behov og grænser:

Det er ikke ret længe siden jeg var i seng med en dreng for første gang. Jeg er 18 år, så jeg er ret sent på den. Det var en dreng jeg mødte til en fest og som jeg var ret vild med. Jeg havde lånt nogle cowboybukser af en veninde og de sad helt stramt om røven. Jeg kunne godt mærke at drengene så på mig. Denne her fyr kom hen for at snakke med mig og på et tidspunkt begyndte vi at kysse. Jeg var ret fuld, og da han hviskede i mit øre at han godt kunne tænke sig at råkneppe mig, fnisede jeg. Jeg fandt mit overtøj og vi smuttede hjem til ham. I samme øjeblik vi kom inden for døren, begyndte han at overkysse mig og hive i mit tøj. Jeg anede ikke hvad jeg skulle gøre og lod bare som ingenting. På den ene side havde jeg lyst til at bede ham om at stoppe, på den anden side vidste jeg jo godt, at jeg selv var gået med ham hjem.

Stine 18 år

Citat fra bogen: "Jeg elsker at være pige..." Ovesen og Johansen, Gyldendal, 2002

De unge står altså overfor en stor udfordring i vores samfund, når de er på vej til at blive voksne. Der er ingen klare normer og regler for, hvornår man f.eks. er klar til at gå i seng med et andet menneske. For at de unge skal kunne klare sig i det moderne samfund, er det derfor vigtigt, at de lærer at mærke deres egne behov og grænser. Problemet for de unge kan være, at de f.eks. i fjernsynet ser en masse andre gøre sig erfaringer. På samme måde ser mange unge andres seksuelle erfaringer før de selv har gjort sig deres egne. Det kan f.eks. være pornofilm med SM eller gruppesex. Gennem det de har set, opbygger de unge forestillinger om, hvad der er "normalt" eller "man bør gøre" inden de gør sig deres egne erfaringer. Det kan gøre det ekstra svært for de unge at mærke og forstå deres egne behov, ønsker og lyster.

Spørgsmålet er, hvordan du som voksen støtter de unge i den tid, hvor de skal gøre sig deres egne erfaringer. På den ene side er det vigtigt, at de unge har mulighed for at tale om oplevelser, der har været voldsomme, hvor de blev såret og at de i det hele taget kan få luftet deres usikkerhed. På den anden side, kan det virke meget grænseoverskridende, hvis voksne spørger ind til f.eks. deres seksualitet.

Forslag til gruppediskussioner:

Synlighed

Hvor meget synes du interessen for det andet køn kommer til udtryk i klubben?

Hvordan ytrer det sig?

Er det dit indtryk, at de unge taler indbyrdes om forelskelser og kærestesorger?

Taler de med de voksne om det?

Hvordan er de unges tone omkring seksualitet og kærester?

Har du oplevet, at der er opstået uro eller konflikter pga. jalousi (hugge kærester, været sammen med andre ol.).

Kærestekultur i klubben

Har I regler for, hvordan kæresterierne må udfolde sig i klubben?

Har du en etik, som du kan rådgive ud fra, hvis en ung ønsker at tale med dig om et kæresteproblem? Har du oplevet det? Fortæl lidt om det (brug ikke den unges rigtige navn).

Bilag 4

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 2: Gruppesocialisering og relationer mellem større børn og unge

Drengeskultur og pigeskultur

Der er mange forestillinger om, hvordan drenge og piger er. Uden du tænker over det, har du sikkert nogle forestillinger, som du henviser til, når du taler om de unge i Klubben til daglig. Når en pige-gruppe har konflikter, kalder vi det f.eks. "pigefnidder", og når drenge larmer eller slås, sender vi dem enten væk eller siger "sådan er drenge jo". Reklamerne i fjernsynet viser nogle bestemte billeder af drenge, piger, mænd og kvinder, og i avisen kan du også tit læse om "Maskuline" og "Feminine" værdier og egenskaber. Det præsenteres f.eks. sådan her:

Kvindelige egenskaber	Mandlige egenskaber
Følelsesbetonet	Rationel
Blid	Selvsikker
Forstående	Dominerende
Opmærksom på andres følelser	Udadvendt og aktiv
Græder let	Konkurrence minded
Samvittighedsfuld	Beslutsom
Går op i hjemlige sager	Interesseret i videnskab

Men der er masser af eksempler i vores hverdag på, at tingene slet ikke er så firkantede og opdelt. De fleste af os – uanset køn – har prøvet både at være usikre i nogle situationer og beslutsomme i andre. Og de fleste os konkurrerer i nogle situationer, andre gange er det slet ikke vigtigt for os. Der er masser af kvinder, der beskæftiger sig med videnskab, og mænd der går op i hvordan deres hjem ser ud, kan lide at lave mad osv.

Når vi siger, at noget er kvindeligt, og noget andet er mandigt, sætter vi altså hinanden i bås, og så ser vi slet ikke nuanceret på hinanden. Er det et problem? Ja, for når vi har bestemte forventninger til en dreng eller en pige, er der samtidig noget, vi forventer, de

ikke gør. Og så skal de slås med, at de nok ikke er en rigtig dreng eller pige, hvis de gør noget andet, end det vi synes er normalt. En pige fortæller her, hvordan hun oplever det:

Jeg har virkelig tit hørt dumme kommentarer om min fodboldinteresse. "Piger kan da ikke spille fodbold, patterne sidder i vejen

Laura

Citat fra bogen: "Jeg elsker at være pige..." Ovesen og Johansen, Gyldendal, 2002

Hvis du tænker over de forskellige aktiviteter, der er i din klub, er der sikker nogle, du forventer, at drengene deltager i, og nogle hvor du mest forventer, at det er pigerne, der vil være med. Og dine forventninger er måske med til at bestemme, hvordan du tilrettelægger aktiviteten: Hvis det f.eks. er kjoler og hår elastikker, de unge kan lave i systuen, så har drengene ikke så meget at komme efter, men de vil måske gerne være med til at sy en rygsæk, et par skater bukser eller et penaltus.

Men hvis drenge og piger ikke har maskuline og feminine egenskaber, hvordan kan det så være, at der alligevel er forskel? For det har du sikkert også oplevet. En fransk kvinde har sagt "Man fødes ikke som kvinde, man bliver det". Med det mener hun, at forskellen mellem drenge og piger ikke er noget medfødt, men noget vi lærer. De forskellige forestillinger vi har om drenge og piger, påvirker os, og så indtager vi rollen som dreng eller pige. Eksemplet med Laura, der spiller fodbold viser, at vi ikke behøver at indtage en bestemt pigerolle, men hvis en pige lader være, vil det blive bemærket. Det samme gælder også for drenge.

Det er ikke kun forventninger til, hvad vi laver af aktiviteter, men også hvordan vi skal opføre os. Og det starter lige så snart vi er født. Undersøgelser viser, at baby-piger ofte bliver holdt, så de vender ind mod moderen, hvor baby-drenge bliver vendt ud mod verden. Der ligger altså en forventning om, at piger skal være gode til de nære relationer og drenge skal gå på opdagelse i verden. Det fortsætter tit med, at drenge får lov til at færdes mere frit, kravle højere op i træerne, larme mere osv. Pigerne forventes derimod at være mere pligttopfyldende og være opmærksom på, hvordan andre har det. Det betyder at drenge ikke i samme grad får lov til at være kede af det og følsomme, og pigerne bliver bremset i at være udforskende og danne deres egen mening.

I skolen konkurrerer jeg særlig med drengene. Med piger er det mere sådan noget med, at man er sød over for hinanden. Og konkurrencemenneske er jeg – det er meget slemt. Jeg hader at tabe. Med drengene kan man vædde og sådan noget. Jeg har nogle gange brug for motivation for at følge med og få lavet tingene, og det kan man jo få ved at vædde.

Sanne

Citat fra bogen: "Jeg elsker at være pige..." Ovesen og Johansen, Gyldendal, 2002

Sanne har forstået, at det ikke hører til forestillingen om en rigtig pige at konkurrere. Men hun synes det er skægt. Derfor har hun fundet en måde at "få lov" ved at bruge drengene. Men det ligger mellem linierne, at hun ikke er en rigtig pige, når hun konkurrer, som hun selv siger "det er meget slemt".

Sannes udsagn viser, at der er en bestemt forestilling om, hvordan piger skal omgås og drenge skal omgås. Når Sanne siger, at piger skal være søde overfor hinanden, handler det om, at piger er opdraget til at være meget opmærksomme på andre. I pigegrupper kan der derfor være en forventning om, at man forstår alle de skjulte hentydninger og signaler, der bliver sendt. I stedet for at sige fra ved at formulere f.eks. "jeg gider ikke, at se den videofilm, jeg vil hellere se en anden", så viser piger indirekte med kropssproget og et vagt "joh, den kan vi da godt se, hvis du synes", hvad hun ønsker. Og hvis den anden pige ikke efterkommer ønsket og dermed overhører de skjulte signaler, så bliver den første pige vred. Det kalder vi ofte at piger er "mopsede" eller "intrigante", men det er vigtigt at forstå, at det er nogle klare spilleregler, der er overtrådt.

I drengegrupperne er der en forventning om, at den anden siger tydeligt fra og formulerer sine ønsker. Og hvis de alligevel bliver overhørt, kan det føre til konflikt. Men der er også en forventning om, at han så tager kampen op. Hvis en dreng bliver rådvild og ked af det og endda viser det, mister han status i drengegruppen.

Drenge og piger har altså forskellige måder at håndtere konflikter på og det har de lært allerede fra de var små.

Fædre har ofte en mere "flirtet" omgangstone med deres små piger end med deres små drenge. Overfor de små drenge, er det meget mere "mand-til-mand" snak. Drengene skal lære at følge reglerne og tage et nederlag, mens det ikke er så vigtigt med døtrene. F.eks. hvis faderen sidder og spiller spil med sin datter, så gør det ikke så meget, at hun snyder – det kan være charmerende, og hun skal heller ikke tabe, for så bliver hun måske ked af det. Så på en eller anden måde lærer han hende, at hvis hun bare er sød, så er hun god nok.

Interview med Harriet Bjerrum Nielsen, Tidsskrift for børne- & ungdomskultur, nr. 34 - 1994

I puberteten er mange unge usikre, og konflikter med venskabsgruppen kan derfor føles meget voldsomt. Hvis vi som voksne er opmærksomme på den forskellige kultur i drenge- og pigegrupperne, kan vi også bedre støtte dem, når der er konflikter og problemer.

I stedet for at latterliggøre pigernes konflikt ved at sige, det er noget "pigefnidder", kan vi støtte pigerne i at formulere deres ønsker og forventninger. Det kan være en lettelse for pigerne at lære at melde ud og ikke skulle være så pæne og hensynsfuld hele tiden.

Drengene ender måske i slåskamp, hvor vi som voksne løfter pegefingern og siger "du må virkelig ikke slå", eller vi overser betydningen af konflikten ved at sige, "sådan er drenge jo". Men måske har drengene mere brug for, at vi spørger ind til deres følelser omkring konflikten, så de får lov til at vise usikkerhed, og kan fortælle at der var en situation, hvor de ikke vidste, hvad de skulle gøre. På den måde bliver drengene støttet i at mærke deres egne følelser og tage dem alvorligt.

Forslag til gruppediskussion:

Pige- og drengekultur

Er der i din klub tydelige forskelle mellem drengenes og pigernes omgangsform? Beskriv forskellene.

Er der i din klub aktiviteter som er markant pige- eller drengedominerede?

Er der i din klub aktiviteter som er markant pige- eller drengedominerede?

Er der drenge og piger, der skiller sig ud fra normen for de kvindelige og mandlige egenskaber? Giv eksempler. Hvis ja, hvordan reagerer de andre unge overfor dem, der adskiller sig?

Er der sider ved henholdsvis drengekulturen og pigekulturen, som du:

- ikke bryder dig om/har svært ved at klare? Beskriv hvilke.
- sætter pris på/ser som en styrke? Beskriv hvilke.

Hvad kan man efter din mening gøre for at neddæmpe de negative og fremme de positive sider? Begrund din mening.

Bilag 5

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 4: Ungdomskultur og unges samværsformer

Nye medier i børne- og ungdomskulturen

Dagens børn og teenagere er født ind i IKT-samfundet, og de bruger de nye medier med en selvfølgelighed, hvor vi ældre ofte halter bagefter. De nye medier computeren, Internettet, digitalt kamera, gameboy, diskman og mobiltelefon får til stadighed nye finesser og funktioner – og mange af medierne kan kobles sammen med nye spændende muligheder, f.eks. kan man downloade musik, sammensætte sin egen CD, brænde den og lægge den i sin diskman. Man kan endvidere udstyre den med sit eget cover, designet på Pc'en – måske med et billede taget med digitalt kamera.

Mobiltelefonerne

Mobiltelefonerne er blevet et vigtigt redskab til at formidle kontakt i det sociale netværk. Der indgås aftaler om at mødes, sendes SMS'er, lægges besked på telefonsvareren osv.

Uddrag af en 13 årigs SMS'er:

*Hej Jonas skal vi mødes på netcafeen
efter skole*

(afsendt)

Jeps kan Christian komme med

(modtaget)

OK skal vi sige kl. 14

(afsendt)

OK(modtaget)

Hej mor. Går på netcafe efter skole.

Hjemme ved 16 tiden (afsendt)

Hej Jepper

Hvm sns d r den sødst pie i klsn

(afsendt)

*Ik Rikke, hens ostemadder er
klamme.*

(modtaget)

Hej A

*Husk at aflevere tilmeldingen til
samtaleaften. Hjemme ved 17 tiden*

Kærligst mor

(modtaget)

Vi kan nå hinanden hvor som helst og når som helst. Mobiltelefonerne kan ses som en slags svar på det moderne opsplittede og mobile hverdagsliv. Både voksne og børn bevæger sig dagen igennem rundt i mange forskellige sammenhænge – eller som noget udtrykker det: befinder sig på forskellige *sociale arenaer*. Ydermere kan det være uforudsigeligt, hvor vi befinder os på et givet tidspunkt. Dagen igennem indgår vi nye aftaler, ændrer planer, bytter om på gøremål osv. Denne fleksibilitet i hverdagskulturen kan imidlertid være et problem, når vi skal have fat på hinanden. Men med en mobiltelefon er vi blevet i stand til at holde kontakten uafhængigt af afstand.

Mobiltelefonerne kan selvfølgelig være irriterende. De ringer på "upassende" tidspunkter og forstyrrer. Men det er et spørgsmål om mobilkultur. Mobilen kan sættes på lydløs eller slukkes. Hvis man venter en vigtig opringning kan man spørge om det er OK, at have mobilen åben.

Et andet problem kan være, at forbruget løber løbsk. Ikke mindst SMS'erne er populære blandt børn og unge – der føres ofte lange dialoger med et hav af kvikke bemærkninger. Det kan være svært at stoppe strømmen men en henvisning til (forældrenes) økonomi over for en kammerat.

Der sendes i Danmark ca. 2 milliarder SMS'er årligt. Det er i gennemsnit 6 stk. per dag per indbygger. Der findes et særligt SMS sprog, f.eks. rtm (ring til mig). På TV2's hjemmeside er der en særlig SMS ordbog.

Teknologien udvikler sig med rivende hast. Mobilen kan bruges til at få netforbindelse til den bærbare PC'er. Man kan modtage og sende e-mail, der er billedskærme i farver, indbygget kamera, spil, lommeregner, tegneprogrammer, nogle mobiler er samtidig minicomputere. Kommunikationsmiddel og underholdning i samme medie.

Børn og unge kender mulighederne. De eksperimenterer, bruger dem til kommunikation og til underholdning.

De voksne får måske mest øje på de unges mobilkultur, når den bryder opmærksomheden fra fælles aktiviteter eller når den kun bruges til underholdning. Men dermed kommer man til at overse, at den også bruges til at styrke det sociale netværk.

Computerens verden

Da efterhånden de fleste danske hjem har fået PC'er i løbet af 90'erne er moderne børn og unge næsten født med en "mus" i hånden. Derfor har de også en legende og eksperimenterende tilgang til dens muligheder. De har ikke fået PC-kørekort som mange voksne, men alligevel kan de ofte mere end forældre, ældre søskende, lærere og pædagoger. Efter DOS-systemet efterhånden gled ud er blev navigationen i programmer og funktioner visuelt orienteret i form af billedsymboler. Derfor behøver man ikke at kunne læse for at bruge en computer. 3-4 årige børn kan spille Pixeline, Magnus og Myggen eller finde ud af at bruge enkle tegneprogrammer, f.eks. Paint. I 6-7 årsalderen kan mange finde ud af at gå på nettet og installere programmer og senere chatter de, downloader musik, brænder deres egne Cd'er, finder oplysninger på nettet til løsning af opgaver til skolen, bestiller biografbilletter og handler over nettet, f.eks. bruger pricerunner for at finde ud af, hvor man kan købe musikanlæg eller farvepatroner til den laveste pris.

Da PC-spillene kom frem, var mange voksne bekymrede for, at børn og unge skulle blive isolere sig, fordybet i hvert sit spil. Alle undersøgelser og erfaringer peger på, at det ikke er det, der sker. Tværtimod ynder de fleste at spille sammen. De danner en halvcirkel omkring computeren og tager del i spillerens spil eller også forbindes computerne og de

spiller sammen. Faktisk kræver det udprægede diplomatiske talenter at danne spillerbagland og give gode råd og tip uden at virke irriterende. Indimellem, der tales om spilles, tales der også om andre almindelige emner.

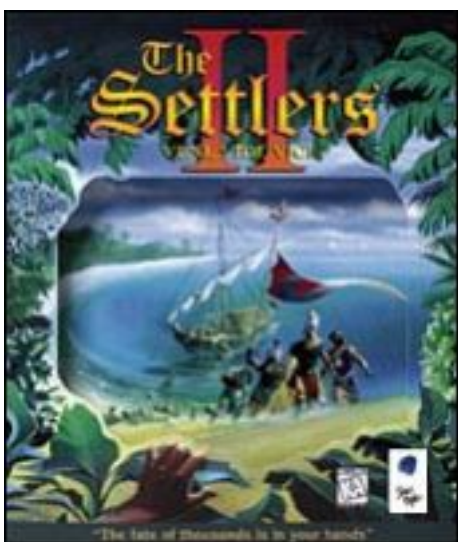

Spillene har udviklet sig fra ret enkle sager, med flad grafik og opgaver af typen: kom gennem banen ved at skyde på alt, hvad der rører sig og find noget styrkedrik – og vær behændig – til tredimensionelle spil, hvor det udover overlevelsen også gælder om at være problemløser og strateg. Det er også i mange spil muligt at bygge baner selv og spillene forløbet forskelligt alt efter, hvilke handlinger man foretager. Eksempler på sådanne spil er Morrowind, Settlers, Battlefield, Emperor og

Desert Storm. Mange af spillene gør også meget ud af miljøet, f.eks. den historiske ramme.

På nettet kan der hentes råd om, hvordan forhindringer overvindes eller såkaldte snydekoder, hvor man udstyres med udødelighed eller en automatisk pistol i oldtiden. Man kan også spille med andre over nettet (multiplayer) og hente opdateringer af spillet.

Ligesom der afholdes skakmesterskaber, afholdes der nu også Pc-mesterskaber. Der lejes en hal eller gymnastiksal, computerne kobles sammen og der spilles – en weekend eller en hel uge.

Netcafeerne har fanget den nye ungdomskultur. Børn og unge går ikke på nedcafe, fordi de ikke har en computer hjemme, men fordi det er et sted, hvor de kan spille og være sammen. Mange fritidshjem og klubber har også et computerrum, men en del også restriktioner med hensyn til hvilke spil, der kan spilles og hvor længe. Derudover er Pc'erne ofte af ældre dato og kan ikke trække de nye spil, der både kræver en stor harddisk og et godt grafikkort. Derfor foretrækker en del computercafeen. Årsagen til restriktionerne er som oftest, at spillene rummer for meget vold. Men man bør spørge sig selv om, de nu også fører til, at man bliver voldelig. Er det der fascinationen ligger? Er det ikke snarere de udfordringer, der ligger i behændighed, opfindsomhed

og evne til at kombinere? Prøv selv.

Computeren er også andet end spil. Udover at være en global informationskilde, er den et kommunikationsmiddel med chatrum, e-mail og konferencerum. Og på computeren kan de unge blive deres egne lyd og billedesignere. Der kan hentes musik, skabes musik, leges med billeder og lyd, og det hele kan man sende til hinanden via e-mailen. I et program som Flash kan man f.eks. lave sine egne animationer, og man kan komme langt i PowerPoint med en tekst, billede og lyd reportage om f.eks. det sidste rollespil live.

Mange voksne står helt eller delvist af, når børn og unge bevæger sig ud i Pc-verdenens mangfoldighed. Måske er det også sort snak for dem. Men derved afskærer de også sig selv fra både at forstå de unges fascination og for at "gå med" ind i en interesse og undersøge nogle muligheder, som rummer mulighed for kontakt og dialog.

Forslag til gruppediskussion:

Medierne i klubben

Hvilke medier stiller klubben til rådighed for de unge? Og hvorfor/hvorfor ikke?

Hvor meget bruger de dem og hvordan? Er der markante forskelle mellem piger og drenge?

Hvad er holdningen til PC-spil, mobiler og lignende?

Hvad har du selv indblik i mht til de medier, de unge bruger? Har du f.eks. selv prøvet PC-spil (hvilke)?

Hvilke pædagogiske aktiviteter omkring de elektroniske medier kunne du forestille dig klubben tilbød fremover (tænk også i andet end PC-spil)? Begrund dit svar.

Medierne i de unges netværk

I hvilket omfang tror du, de unge bruger de nye elektroniske medier i deres netværk?

Hvad kan du konkret iagttage?

Har klubben nogle regler og begrænsninger i forhold til de unges brug af kommunikationsmedier mens de er i klubben. Hvordan er eventuelle regler blevet fastsat?

Bilag 6

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 6: Lovgivningens rammer og muligheder

Klubben historisk og organisatorisk

Hvad bruger de unge deres fritid til? Nogle går til spejder, sport eller er med i politiske ungdomsforeninger – andre går i klub, nogle gør måske begge dele. Og så er der nogle unge, der slet ikke er med i de tilbud, der er for unge. De lever måske et stille liv derhjemme eller hører til dem "der hænger på gaden". De bliver også kaldt de *foreningsløse unge*, fordi de ikke er med i nogen fritidsaktivitet. Nogle af de foreningsløse klarer sig fint. De organiserer selv deres fritid med kammeraterne. Men nogle af dem har kurs mod et liv med problemer som f.eks. kriminalitet, vold, psykisk sygdom, misbrug og ensomhed. Alle ting der kan føre til et svært liv på kanten af samfundet. Det er en gruppe unge Klubberne også skal nå. Sådant har det været helt fra starten. Du skal nu læse lidt om klubbernes historie og se, hvordan man op gennem tiden har forsøgt at nå de foreningsløse unge.

Klubbernes historie

Selvfølgelig har velmenende mennesker til alle tider haft et overskud, som gjorde det muligt for dem at give plads til og til at udarbejde et tilbud til unge mennesker. Det er sket på helt private betingelser, men håndværkerlaug og fagforeninger har også haft tilbud. Det ideologiske ungdomsarbejde blev organiseret i ungdomsafdelinger, nazister, socialister, ungekonservative osv. Et væld af foreninger har udviklet sig op igennem de sidste 100 år: skytte- og idrætsforeninger i alle afskygninger, spejderbevægelsen som rummede meget kristne grupper som KFUK og KUFM, kristelige foreninger af unge kvinder og for unge mænd. Andre spejdergrupper arbejdede i grupper med både piger og drenge, med mindre tydelige kristelige værdier. Arbejderbevægelsen dannede en parallel: Leg og Virke. De første klublignende tilbud var allerede i gang omkring 1900, om ikke tidligere.

Vort samfund ønskede at få kontrol med arbejdet med og for unge, og sikre at unge som ikke var en del af disse bevægelser også fik et tilbud. Folketinget og kommunerne, brød sig heller ikke om, at der var foreningsløse unge. Man frygtede at kriminelle grupper ville kunne rekruttere unge, som ikke var forankret i et velintegreret kulturelt miljø. Dette skete under 2. verdenskrig, 1940-45, og siden har der været en styring af arbejde med unge indenfor det som ligner klubber.

I Danmark i 1940'erne under krigen var der en stigende ungdomskriminalitet. Det medførte en diskussion om, hvad man skulle stille op med de unge, der hang på gaden i storbyerne. Diskussionen om de unges anvendelse af deres fritid har været der lige siden, og vi genfinder den stadig i dag på TV og i aviserne. I 1940'erne førte diskussionen til, at "Klubben" opstod som et tilbud til de unge om et sted, hvor de kunne tilbringe deres fritid fornuftigt.

I 1950'erne opsøgte politiet de unge drenge, der hang på gaderne på Vesterbro. Dermed opstod PUK (Politiets Ungdoms Klubber), hvor politiet tog drengene med til sport og holdt øje med dem i nærmiljøet, hvis de lavede noget kriminelt. Ideen var at vinde de unges tillid ved at være venlige, nærværende og tilgængelige.

I 1950'erne opstod også en anden slags klubber for unge i de sociale boligforeninger. I mange boligforeninger var der konflikter mellem de unge og de voksne. De voksne var trætte af, at de unge hang nede i gården om aften og ofte blev de jagtet ud af vicevæerten. De unge fortrak så til det nærmeste gadehjørne, hvor det måske så var politiet der jagede dem væk. De manglede derfor et sted at være og sådan opstod SBBU (Foreningen Social Boligbyggeris Ungdomsklubber). Ideen var at spørge de unge, hvad de egentlig havde lyst til at lave om aftenen. Med et som udgangspunkt blev der arrangeret sport eller skaffet nogle lokaler, de kunne være i. SBBU har sørget for, at hver enkelt der betaler husleje i de sociale boligbyggerier, betaler en lille afgift, som skal gå til at finansiere klubtilbud til de unge. Medarbejderne havde ikke en pædagogisk uddannelse. De var gerne håndværkere, som havde sympati for de unge, og som manglede lidt lommepenge. Siden har ideerne i SBBU udviklet sig, og flere steder er der i dag f.eks. byggelegepladser.

I slutningen af 1960'erne bredte stofmisbruget sig blandt de unge. De var en ny gruppe af unge, som ikke selv ville komme ned i Klubben. Derfor var det nødvendigt, at socialarbejdere opsøgte de unge på gaden. I 1970'erne opstod der et behov for fritidsklubber til de 10-14-årige, fordi begge forældre arbejdede ude nu. Gården eller gaden var tom for børn og mødre og trafikken blev mere farlig og tæt. Kravene til uddannelse stiger, og det har betydning for dem, der arbejder i Klubben. Arbejdet som klubpædagog bliver til heldagsarbejde og bliver på den måde professionaliseret. Det kan også ses i *Bistandsloven*, der kommer i 1976 og formaliserer klubarbejdet og det opsøgende arbejde på gaden.

SBBU har været en succes, men ellers er problemet op gennem klubbernes historie, at de foreningsløse unge ikke rigtig har været med i klubberne. De har ikke opsøgt klubberne selv, og hvis de er kommet med i klubben (f.eks. efter at de er blevet opsøgt på gaden af klubmedarbejdere), er de ofte holdt op i klubben igen. De har måske følt, at der var for mange løftede pegefingre, de har ikke kunnet betale medlemskab, eller de har fået karantæne, hvis de voksne synes, de har opført sig forkert. Klubberne har på dem måde selv været med til at udstøde de unge, som det er meningen de skal henvende sig til.

I 1998 bliver *Bistandsloven* erstattet af *ServiceLOVEN*, og det har skabt nogle nye rammer for at lave klubarbejde. Først og fremmest behøver Klubben ikke kun at være en institution, hvor man mødes. Det opsøgende arbejde på gaden er også et klubtilbud. Klubtilbud er altså mere en arbejdsform end et fysisk sted. Det er projekt "Gadepulsen" fra Nørrebro et eksempel på:

Projektet fungerer som en klub, der drives af unge med etnisk minoritetsbaggrund for andre unge med lignende baggrund. Målet er at få de unge væk fra gaden og lære dem, hvordan samfundet fungerer, så de kan blive en del af det i stedet for at blive holdt udenfor. Da Rafik Bencheikh mødte drengene, hang de på gaderne og var lidt for tæt på det kriminelle miljø i kvarteret. Gadepulsens radioprojekt var et af de tilbud, der fik de unge ud af kedsomheden. Opskriften på radioprojektets succes bygger ifølge gadeplansarbejderne op tillid "De skal ikke tro, at fordi vi er en del af systemet, så siger vi alt til forældrene. Her bliver de ikke registreret med medlemsnummer eller noget".

Service-loven er den første lov, der tager hensyn til, at de foreningsløse unge ikke henvender sig selv i klubberne. Den nye service-lov betyder også, at medlemmer i en klub ikke kan opsiges. Dvs. at du som klubmedarbejder ikke må give de unge karantæne. Det giver selvfølgelig nogle udfordringer i det daglige, men det skal sikre, at de foreningsløse unge, som klubberne er rettet mod, ikke bliver smidt ud af klubberne.

Forskellige typer ungdomsklubber

Der er fire forskellige klubformer:

Service-loven : I lov nr. 454 af 10. juni 1997 om social service - er der i kapitel 5 fastsat bestemmelser om klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud til større børn og unge, **socialministerielle klubber**. Lov om social service (service-loven) trådte i kraft den 1. juli 1998, og klubreglerne i kapitel 5 afløser de tilsvarende regler i bistandsloven.

Nogle kommuner vælger at lægge klubarbejde i en skolemæssig sammenhæng. Ungdomsskolerne udvikles til at give interessante og væsentlige tilbud til de unge i en kommune, og i den forbindelse opretter kommunen **klubber i ungdomsskoleregi**: lovbekendtgørelse nr. 679 af 1. august 1995.

For at arbejde med de unge ikke alene skal styres af stat og kommune, har man valgt at give interesserede mulighed til at oprette klubber, som ligger udenfor det disse to regelsæt lægger op til. Det hedder folkeoplysningsklubberne, **FO-klubberne**, følger lovbekendtgørelse nr. 550 af 20 juni 1996. Det er en kreds borgere som tager initiativ til FO-klubber, og ikke kommunen.

Endelig er der Skolefritidsordningernes klubber, tit omtalt som **SFO II**. Grundlaget er lovbekendtgørelse af 18. juni 1996 om folkeskolen. I praksis er dette fritidsklubber, og der er ingen formel bestemmelse om de unges medlemsindflydelse i SFO II klubber.

For unge som falder udenfor "normalområdet" er der særlige bestemmelser: Service-lovens §§ 23 - 25 omhandler den amtskommunale forpligtelse på området over for **større børn og unge med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne**. Disse bestemmelser er nye i forhold til bistandsloven, men indholdet af dem er en videreføring af den del af bistandslovens §§ 95 a - 95 e, der har omhandlet større børn og unge.

Serviceovens intentioner er forklaret i **Socialministeriets vejledning om sociale tilbud til børn og unge med handicap.**

Klubbernes formål

Gennemgangen af Klubbens historie viser, at det er, når de voksne synes, de unge er til besvær eller handler på en måde, som ikke kan accepteres, at man ønsker at "fjerne dem fra gaden". Derfor kan det virke som om, at Klubbens formål er at opbevare de unge, så de laver færrest mulige ulykker. Men ideen med Klubben er også, at de unge skal blive i stand til at deltage i samfundet. De skal lære om demokrati og medbestemmelse. Medbestemmelse er noget, der skal læres ved at de unge oplever, at de har indflydelse på og ansvar for det, der sker i deres hverdag. I Klubben betyder det, at de unge skal være med til at bestemme f.eks. hvilke aktiviteter, der foregår. Det vender vi tilbage til i oplæg 3.

Socialministeriet skriver de unge og klubben:

"Større børn og unge befinder sig i en overgangsfase, hvor de løsriver sig fra familien som den primære (vigtigste base) referenceramme til et socialt liv i grupper med andre unge. Dette er en naturlig udvikling på vejen mod at kunne mestre en selvstændig voksentilværelse. Men samtidig er det en sårbar periode i livet, der rummer en række risici. Hvis de sociale bånd til andre unge ikke etableres, eller hvis den aktuelle gruppe er præget af samfundsmæssigt set uacceptable normer og adfærd kan familierne have svært med at støtte de unge. Formålet med klubberne er, at de gennem aktiviteter og samvær støtter de unge i deres udviklingsproces på vej til selvstændighed og et voksenliv. Tilbudene skal samtidig medvirke til, at også de svagest stillede grupper af unge kan få et styrket udgangspunkt for bedre at kunne håndtere egen livssituation.

Socialministeriet har med andre ord store forventninger til arbejdet i klubberne og giver dem en central rolle med hensyn til, at overgangen mellem barne- og voksenlivet forløber harmonisk

Men klubberne skal også støtte de unge i et liv efter klubben. Det er vigtigt, at de unge kender til øvrige fritidsmuligheder, og at de bliver i stand til at tilrettelægge eget fritidsliv på en konstruktiv og indholdsrig måde, når deres tid i klubben er forbi.

Klubberne skal:

- fremme den enkeltes oplevelse af at have en værdi,
- give et positivt selvbillede
- hjælpe den enkelte til at være i stand til at deltage i et socialt fællesskab.

Evnen til at kunne indgå i forpligtende relationer til andre mennesker er af afgørende betydning for deltagelse i såvel arbejds- og uddannelsesmæssige sammenhænge som i private forhold. Evnen til at kunne påtage sig et personligt ansvar for egne beslutninger og handlinger indgår som et væsentligt led heri. Klubben har således en vigtig rolle med hensyn til at fremme de unges ansvarlighed og sociale og kulturelle forståelse som forudsætning for deltagelse i demokratiske beslutningsprocesser.

Hovedindholdet i Socialministeriets klubbestemmelser er:

- Kommunen sørger for, at der er de nødvendige klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud til de unge.
- Tilbudene er omfattet af en formålsbestemmelse, hvorefter de i samarbejde med de unge skal skabe aktiviteter og samværsformer, der fremmer den enkeltes alsidige udvikling og selvstændighed samt evne til at indgå i et forpligtende fællesskab.

Klubberne skal have tre sider i deres aktiviteter:

1. Et kulturelt tilbud. Tilbudene er en del af kommunens generelle fritidstilbud, altså et kulturelt tilbud. En af intentionerne med bestemmelserne i Servicelovens §§ 19 - 22 er, at klubber og andre socialpædagogiske fritidstilbud både skal være et tilbud om positive oplevelser i ungdomstiden og samtidig et tilbud, der medvirker til at give de unge nogle sociale og personlige værktøjer, som de kan have nytte af også i deres fremtidige voksne tilværelse.

2. Et forebyggende tilbud. Klubberne skal være med til at forhindre, at de unge får problemer. Tilbudene tjener et forebyggende formål ved at være et samværs- og aktivitetssted for de unge, som af forskellige grunde ikke benytter de mange øvrige organiserede fritidstilbud, men som måske netop har brug for at udvikle positiv kontakt til voksne og jævnaldrende. Indenfor det forebyggende arbejde er der mange kommuner som har oprettet et SSP. Og hvis det ikke er tilstrækkeligt:

3. En støttende indsats over for unge. Kommunen kan beslutte, at tilbudene også kunne rette sin virksomhed mod unge, der i kortere eller længere perioder har behov for særlig hjælp og voksenstøtte. Den særlige indsats kan eksempelvis være i form af aktiviteter, der specielt retter sig mod socialt truede unge, rådgivning og vejledning, opsøgende arbejde o.l. For at løfte denne forpligtigelse skal klubpædagogerne have hjælp i form af efter- videreuddannelse og supervision. Det kan ske indenfor rammerne af PPR: pædagogisk psykologisk rådgivning.

Klubbernes organisering

Da bistandsloven blev indført i 1995, blev der skelnet mellem *dagtilbud med kontrolleret fremmøde/pasning til de mindre børn og klubtilbud mv. uden kontrol af fremmøde til de større børn og unge*. Det betyder, at fritidsklubber ikke som SFO og fritidshjem har kontrolleret fremmøde.

Klubber retter sig mod større børn og unge uden behov for pasning med kontrolleret fremmøde. Det sætter en grænse for, hvor langt ned i alder tilbudene kan gå. Klubtilbud skal ikke etableres i stedet for dagtilbud efter Servicelovens § 7 til yngre børn med et pasningsbehov. Men det betyder jo ikke, at en fritidsklub ikke kan kombineres med eller have samarbejde med et fritidshjem eller en skolefritidsordning, sådan at der er mulighed for en tryk og smidig overgang for børnene fra en pasningsordning til et fritidstilbud.

Klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud efter serviceloven defineres meget bredt:

Klubberne skal ikke kun opfattes som en institutionsform, hvor de unge selv henvender sig, men også som en arbejdsform, som aktivt og opsøgende kan målrette sin indsats såvel på det generelle fritidsområde som i forhold til unge, som har behov for særlig socialpædagogisk støtte.

Klubben er altså både et fritidstilbud og et tilbud for unge, som har behov for særlig støtte.

Bestemmelserne giver kommunerne store handlemuligheder for at tilrettelægge en varieret tilbudsstruktur i overensstemmelse med de fastsatte mål og rammer og baseret på lokale forhold og lokale behov.

Tilbudene kan etableres som institutioner i form af klubber til forskellige aldersgrupper; almindeligvis som fritidsklubber og juniorklubber til de større børn og som ungdomsklubber og eventuelt seniorklubber til de unge. Mange kommuner har også oprettet byggelegepladser og særlige idrætsfritidsklubber, og der er specielle indvandre-pige klubber bare for at nævne et eksempel på en særlig indsats.

Fritidstilbuddene kan omfatte forskellige typer og kombinationer af tilbud:

- Aktivitetssteder som centre i lokalområderne med løse registrering og lejlighedsvis deltagelse.
- Åbne uformelle væresteder, mødesteder, cafeer og lignende med fri deltagelse.
- Opsøgende virksomhed i lokalområderne, hvor de unge opholder sig, fx i form af udegående medarbejdere.
- Aktiviteter baseret på eller med tilknytning til rådgivnings- eller vejledningsfunktioner.
- Aktiviteter og tilbud i lokalområderne som satellitter til klubber samt væresteder med voksenstøtte.
- Ad hoc aktiviteter og projekter med midlertidige funktioner/opgaver.

Opremsningen er ikke udtømmende, men giver eksempler på, hvordan kommunen kan opfylde forpligtelsen efter Serviceloven.

Institution og arbejdsform

Klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud skal både forstås som institutioner med og uden registrerede medlemmer og som en arbejdsform, der aktivt og opsøgende kan målrette sin indsats såvel på det generelle fritidsområde som i forhold til de unge, der har behov for særlig socialpædagogisk støtte. Kommunen har muligheder for at anvende klubtilbud aktivt og målrettet som værktøj i en forebyggende og støttende indsats. Det understreges af betalingsreglerne; det ikke er nødvendigt at fastsætte deltagerbetaling i alle former for tilbud.

Endvidere er det af væsentlig betydning, at den enkelte kommune kan tilrettelægge klubarbejdet sådan, at form, indhold, deltagerbetaling og åbningstider er i

overensstemmelse med de mål og rammer, som kommunen har fastlagt. Dette vender vi tilbage til i oplæg 2 om *Klubben i lokalsamfundet*.

Hvem har ret til at gå i en klub?

Den kommunale forpligtelse efter Servicelovens § 19 retter sig mod alle større børn og unge under **18 år med ophold i kommunen**. Det er intet til hinder for, at klubtilbud mv. kan imødekomme lokale behov for fleksibilitet, således at unge over 18 år ikke behøver at udelukkes fra tilbudene alene på grund af alder, hvis dette skønnes uhensigtsmæssigt.

Forpligtelsen bortfalder, når den unge flytter fra kommunen. Ved flytning kan det imidlertid i mange tilfælde være hensigtsmæssigt, at den unge kan fortsætte i klubtilbudet i en periode. Dette forudsætter, at der mellem tilflytningskommunen og fraflytningskommunen foreligger en aftale om afholdelse af udgifterne forbundet hermed.

Kommunens forpligtelse efter Servicelovens § 19 omfatter også en ung, der opholder sig i kommunen som led i en døgnanbringelse efter servicelovens regler. Dette gælder uanset om forældrene opholder sig i en anden kommune. Beslutning om at søge optagelse i klubtilbud træffes af den kommune, der i øvrigt træffer afgørelser vedrørende døgnopholdet, i almindelighed forældrenes opholdskommune. Udgifterne ved klubtilbudet kan efter de almindelige regler i servicelovens § 128 kræves refunderet fra den kommune, der har medvirket ved døgnanbringelsen.

Det er op til kommunen at fastlægge øvre og nedre aldersgrænser for de enkelte tilbud i forhold til tilbudenes mål og indhold.

Medlemskab

Kommunen kan bestemme, hvilke tilbud som skal være knyttet til betaling, men der er flere bestemmelser om fripladser eller helt gratis tilbud i klubregi. En ung, der er optaget i en klub eller andet socialpædagogisk fritidstilbud efter serviceloven, kan i almindelighed ikke opsiges, da der er tale om tildeling af en ydelse og ikke en privatretslig aftale.

Kommunen kan fastlægge retningslinjer for optagelse og udmeldelse og beslutte, at manglende benyttelse af en tildelt plads eller manglende kontingentbetaling efter en vis periode og efter en konkret, individuel vurdering kan betragtes som udmeldelse. Udmeldelse bør kun finde sted efter indstilling fra eller høring af tilbuddets leder.

De unge og forældrene må informeres om kommunens retningslinjer for optagelse og udmeldelse.

Der kan ikke fastsættes en generel ordning om at udmelde børn og unge på grund af manglende betaling. Den individuelle vurdering i hvert enkelt tilfælde skal sikre, at de unge som har behov for tilbudet, ikke bliver udmeldt. Det må samtidig overvejes, om der i stedet for udmeldelse er grundlag for at tildele hel eller delvis friplads af økonomiske, sociale eller pædagogiske grunde.

Forslag til gruppediskussioner

Præsentation af klubben

Hvilken af de fire klubtyper er den klub, du arbejder i?

Hvor gammel er klubben? Fortæl lidt om dens historie

Klubbens størrelse og målgruppe

Hvor mange er den "normeret" til? Hvilken aldersgruppe?

Jeres åbningstider

Regler for medlemskab og betaling

Hvor mange ansatte er i?

Præsenter klubbens brugere ud fra:

- kønsmæssig fordeling
- alder
- livsstile: gymnasiale unge, lærlinge, arbejdsløse, unge i arbejde mv.
- eventuel problemadfærd: alkohol, stoffer, kriminalitet, kulturelt normoverskridende

Skitser kort, hvordan din klub udfylder de tre sider, som klubben skal rumme i sine aktiviteter ifølge Socialministeriet

1. Kulturelt tilbud

2. Forebyggende tilbud

3. Støttende indsats

Bilag 7

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 6: Lovgivningens rammer og muligheder

Klubben i lokalsamfundet

Kommunen fastlægger mål og rammer for klubarbejdet

Alle kommuner skal formulere politik for, hvordan udbuddet af klubber skal se ud i området. Det er fastlagt ved lov – servicelovens § 19, stk.4 -, at kommunen udarbejder mål og rammer for arbejdet i klubberne. De skal desuden placere dem som en del af kommunens samlede fritidsmæssige, forebyggende og støttende indsats over for børn og unge.

Mål og rammer skal fastlægges både for de kommunale tilbud, for selvejende institutioner og for private klubordninger, som får offentlige tilskud. Gennem udformningen af mål og rammer beslutter kommunerne, hvad man vil med sine klubtilbud.

Kommunalbestyrelsen har som oftest et *børne- ungeudvalg*, et socialudvalg eller et skole- og kulturudvalg, (kommunernes organisering skifter ret meget i disse år,). Den kommunale forvaltning, både den administrative og den pædagogiske side med konsulenterne, skal så få klubberne til at realisere byrådets børne- og ungepolitik. Også i klubberne.

Den kommune, klubben ligger i, har således nogle forventninger til klubbens arbejde og resultater. Det kan være, at klubberne skal støtte de svage og udsatte unge, at man skal gøre en særlig indsats ovenfor indvandrerpigerne eller at klubberne skal støtte de unge i at have gavn og glæde af skoletilbudene i kommunen. Klubben skal så give et bud på hvorledes disse mål skal nås. Det sker i klubbens virksomhedsplan.

Samarbejdspartnere i kommunen

Da klubben skal ses som en del af kommunens samlede indsats i forhold til børn og unge, skal klubben også samarbejde med andre kommunale instanser. Dette gælder især i forhold til, at det er klubbernes opgave at støtte de udsatte unge.

For at støtte de unge i klubberne, og for at sætte forskellige hjælpeforanstaltninger i værk, er der oprettet en særlig lovgivning og en foranstaltning; **SSP**. Her fungerer socialforvaltning, skoleforvaltning og politi sammen i et kriminalpræventivt arbejde. De unge oplever det som et større og bredere tilbud, måske mere spændende end den enkelte klub kan gøre det. Måske kommer den lokale betjent i klubben. Idéen er, at klubben skal være mere og andet end et fritidstilbud. SSP er ikke en tvungen foranstaltning. Der er kommuner, som af den ene eller den anden grund ikke opretter et SSP-samarbejde, men finder på andre tilbud.. En af begrundelserne kan være, at

politikere i kommunen mener, at det er en uhensigtsmæssig sammenblanding af overvågning og kontrol.

En anden bogstavkode er **PPR**: pædagogisk-psykologisk rådgivning. Idéen er, at et team af psykologer, tale-stemmepædagoger og andre eksperter kan tilbyde børnehaver, skoler og klubber at yde støtte til børn med særlige behov. Ved at komme ud i institutionerne kan børnene kan være sammen med deres kammerater, selv om de får særlig hjælp.

PPR og SSP, er ikke alene rettet mod den direkte hjælp til børnene. Det er også meningen at give lærere og pædagoger hjælp til at løfte de opgaver, man kan forvente institutionerne løser. Dette samarbejde omkring institutionerne, herunder klubberne, er noget den enkelte kommune vælger at have eller vælger at undvære. Men for begge foranstaltninger gælder det, at hvis de findes i en kommune, er det noget den enkelte klub ikke kan vælge at bruge eller ikke bruge. Klubben er en del af noget større, den er en del af en kommunes tilbud og hjælpeforanstaltninger til børn og unge.

Ofte er klubberne og deres medlemmer med i større samvirker. Det kan være den landsdækkende Ungdomsringen, som rummer alt fra konsulenthjælp, kurser for medarbejdere og medlemmer til store landsdækkende arrangementer af en hver slags; teater-, musik- og sportsstævner. Men ting behøver ikke være så store. Det kan også være lokale netværk med grejbanker og samarbejde fra sag til sag og arrangement til arrangement.

Det lokale udbud af klubber

Der er mange forskellige slags klubber, som har meget forskellige slags opgaver.

Fritidsklubben kan være et fritidshjem for større børn og uden kontrolleret pasning. Der er gerne et udendørsareal, hvor der kan spilles bold og lignende. Nogle fritidsklubber har også kontakt med de nærliggende skoler. Der findes mange fritidsklubber, der fungerer som en ø i lokalsamfundet. De trækker på lokale håndværkere, der sker nogle indkøb og et forbrug, som lokale handlende har glæde af, og klubben er en arbejdsplads for nogle mennesker. Andre fritidsklubber kan være rene kulturcentre, dybt forankret i det liv som udfolder sig.

Byggelegepladser: I Danmark er der 60 - 70 fritidsklubber, som har meget specielle rammer, gode udendørsarealer til leg og hulebyggeri, bålpladser og gerne dyrehold. Der er alt fra kaniner, får og geder til heste. Byggelegepladserne har desuden ofte den samme type lokaler som andre fritidsklubber: diskotek, fælleslokaler, værksteder og køkken. Mange byggelegepladser er åbne i weekenderne og indgår i familiernes hverdagsliv. Måske tager bedsteforældre med børnene ned og fodrer dyrene en søndag, måske tager nogle medlemmer deres venner med ned for at vise de nye kid i gedeholdet frem. Nogle byggelegepladser har kontakter med de lokale håndværkere og klunser materialer, og børnene kommer med ud og ser andre sider af deres lokalsamfund.

Ildrætsfritidsklubber. I de senere år er der opstået nogle nye klubformer:

Ildrætsfritidsklubber. På idrætspladsen er der en del lokaler og idrætsarealer, som ikke er brugt af idrætsklubberne i eftermiddagstimerne. For at udnytte de ledige faciliteter og for at få fat i de børn og unge, som er særligt glade for idræt har nogle kommuner oprettet en idrætsfritidsklub. Ud over de særlige idrætstilbud, er der også andre ting de unge kan gøre, såsom blot at hænge ud, spille, bage eller hygge. I de sidste år har nogle kommuner også bygget særlige huse på idrætsklubbens grund. Hvor idrætsfritidsklubben og den lokale forening har hver sine lokaler er det tanken, at de to parter skal have et tæt samarbejde og glæde af hinanden.

Brobyggerklubber: Kommunerne kan også insistere på at idrætsforeningen optager nogle af de svære unge i deres medlemskreds. Hvis idrætsforeningen ikke gør det, skærer kommunen i tilskuddet til foreningen. I København har kommunen f.eks. bygget et ungdomshus på den grund en sejlforening lejer af kommunen. Meningen er, at der skal være et tæt samarbejde mellem idrætsfritidsklubben og sejlforeningen. Ikke alle medlemmerne i sejlforeningen er lige så begejstrede for arrangementet, men andre ser det som en fin måde at rekruttere nye og engagerede medlemmer.

Enkelte kommuner har lavet en særlig klubstruktur. Der er en klub i hvert distrikt, en fritids-ungdomsklub med stilfærdige aktiviteter og tætte relationer mellem medarbejdere og de unge. Men så er der særlige tilbud, som en surfklub, boldaktiviteter, motocross, teater, kor, musik og danseaktiviteter, som er åbne for alle medlemmer af de lokale klubber. Disse tilbud bliver typisk oprettet på klubniveau, når politikerne mener, at der ikke er tilstrækkeligt med foreningsliv i kommunen.

I nogle kommuner, har man udformet en særlig ungdomspolitik for støtte særlige truede grupper unge. Det kan være ensomme og foreningsløse unge, unge med et stof eller alkoholproblem, kriminelle unge eller etniske unge, som risikerer at blive marginaliseret. Disse unge vil ofte være koncentrerede i særlige områder eller distrikter, f.eks. omkring et socialt boligbyggeri. Her kan der ansættes udegående medarbejdere, som opsøger de særlige unge. Det udegående team kan oprette ad hoc grupper i f.eks. nedlagte forretninger eller lokaler på den lokale skole, og så arbejde på at sluse de truede unge ind i de almindelige klubber eller foreninger i lokalområdet. Det kan også være påkrævet at udbygge en særlig kontakt til arbejdspladser i lokalområdet, arbejdspladser som kan tilbyde særlige unge et job, hvor de ellers ville gå på bistandshjælp eller skaffe sig penge gennem kriminalitet.

I områder med særlige udsatte unge som unge indvandrekvinder og piger, kan der oprettes særlige klubtilbud til disse. Disse tilbud varierer meget, afhængig af brugernes behov og politikernes pædagogiske udsyn. Nogle etablerede klubber tilbyder formiddagsarrangementer til indvandrekvinder, hvor de kan få deres børn passet, mens kvinderne lærer dansk eller deltager i aktiviteter, som støtter dem i en integration i det

danske. Også børnene får et tilbud som styrker deres danske sprog og forståelsen for et dansk børneliv.

Et andet tilbud kan være en særlig pigeclub, hvor drenge netop ikke har adgang, og hvor pædagogerne praktiserer særlig opsøgende virksomhed. Ofte vil denne slags klubber have til huse i særlige lokaler og netop ikke benytte lokalerne til en allerede eksisterende klub. Pædagogerne vil sandsynligvis også være kvinder. Idéen er, at give de unge indvandrepiger et helle, og samtidig støtte dem i deres integration i det danske. Hjælpen kan omhandle hjemmebesøg, hvor pædagogerne støtter de unge i deres ønsker om uddannelse, arbejde og kæreste og i at udvikle en livsstil, som kan rumme både deres oprindelse og deres håb til fremtiden.

Der findes også klubber til særlig svage grupper. Landsforeningen af vanføre, LAVUK, og kommunale klubber tilbyder udviklingshæmmede unge et fritidsliv i klubber, hvor man selvfølgelig tager hensyn til brugernes særlige behov og muligheder. Visse distriktspsykiatriske kan også have karakter af klubber, men med medlemmer som visiteres særskilt.

Kommunal ungdomspolitik

Der findes ikke en skabelon for, hvordan en klub skal udformes. Det er afhængig af netop de øvrige tilbud i lokalsamfundet og af de unge, som kommer eller kunne tænkes at komme i klubben.

Der skal tages afsæt i en forståelse af klubben som en del af lokalmiljøet og klubben som en del af kommunens samlede indsats på børne- og ungeområdet.

Serviceovens bestemmelser på klubområdet udgør et supplement til det øvrige fritidsliv og skal sikre, at der også findes relevante tilbud til de unge, der ikke benytter det private foreningsliv og til unge med særlige behov, der ikke bliver dækket af andre fritidstilbud.

Ved fastlæggelsen af mål og rammer må der tages udgangspunkt i lokalsamfundets sammensætning. Det er nødvendigt analysere det lokalsamfund, som klubben er en del af:

- * hvilken kultur- og befolkningssammensætning der er,
- * hvilke behov der er blandt områdets unge.
- * hvilke ressourcer og problemer, der ligger i ungdomsmiljøet, hos de unge selv og i lokalområdet i øvrigt?

Da ungdomsmiljøerne og lokalområderne er foranderlige størrelser, indebærer dette, at mål og rammer ikke kan fastlægges en gang for alle, men må revideres med jævne mellemrum. Det vil være naturligt, at kommunen fastlægger mål og rammer i en dialog med klubmedarbejdere og andre, der har den direkte kontakt med det lokale ungdomsmiljø.

Åbningstider

Der er ikke i serviceloven fastsat krav til åbningstider for klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud. Det er op til kommunen at fastlægge åbningstider for de enkelte tilbud. Åbningstiderne fastlægges i forhold til, hvad kommunen i sine mål og rammer har besluttet, at klubsektoren og den enkelte klub skal bruges til. Der skal sikres en sammenhæng mellem de opgaver klubberne skal løse, den målgruppe de henvender sig til, og hvornår tilbudene holder åbent.

Åbningstiderne forudsættes fastlagt på en sådan måde, at kommunens tilbud samlet kan dække de større børn og unges behov for åbningstider i klubberne.

Kommunen må være opmærksom på, at der kan være tidspunkter, hvor de unge særligt har behov for et tilbud om samvær og aktiviteter. Der kan være behov for tilbud efter skoletid, om aftenen, i weekenderne og i skoleferierne samt på tidspunkter, hvor der ellers ikke er tilbud og muligheder i kommunen og lokalområderne for samme alders- og målgruppe. Kommunen kan beslutte, at tilbudet på bestemte tidspunkter holder åbent for andre grupper end den faste medlemskreds, fx særlige ungdomsgrupper i lokalmiljøet, beboerkredse e.l.

Det er intet til hinder for, at klubberne har forskellige åbningstider, eller at flere tilbud slår sig sammen om at lave skiftende tilbud i fællesskab til børn og unge på særlige tidspunkter, fx i weekender og i ferieperioder.

Det kan være relevant visse steder at tage hensyn til, at de socialpædagogiske fritidstilbud for nogle grupper af unge ikke kun betragtes som et fritidstilbud efter endt skoledag eller arbejdsdag, men i perioder bliver det tilhørssted, der giver en fast tilknytning til et fællesskab. Det kan være unge, som midlertidigt eller længerevarende står uden arbejde, praktik eller uddannelsesplads.

Det enkelte tilbud

Der er vigtigt at klubberne opfattes som et samlet udbud af fritidsaktiviteter. Derfor må den enkelte klub profilere sig i forhold til det øvrige udbud i lokalområdet.

Udover de overordnede mål og rammer for den samlede klubsektor skal der fastsættes en målsætning for det enkelte klubtilbud. Det handler om hvilken alders- og målgruppe klubben skal rette sin virksomhed mod, og hvilke opgaver det enkelte tilbud skal tage sig af. Der kan fastsættes forskellige målsætninger for forskellige tilbud og typer af tilbud. Det enkelte tilbuds organisering, form, indhold og arbejdsmetoder må tilrettelægges, så det modsvarer tilbudets mål og rammer.

Mål og rammer bør være så præcise, at klubberne kan handle ud fra dem. Det er også nødvendigt, at det enkelte klubtilbud har udstrakte muligheder for at kunne agere i forhold til brugernes ønsker og skiftende behov. Den konkrete udformning af indhold og tilrettelæggelse af aktiviteter foregår i det enkelte tilbud i dialog mellem medarbejdere og brugerne og i samarbejde med en eventuel bestyrelse for klubben.

Forslag til gruppediskussioner:

Klubben i lokalsamfundet

Undersøg hvilke mål og rammer for klubområdet din kommune har fastlagt. Du kan sandsynligvis finde oplysningerne på kommunens hjemmeside.

Undersøg hvilke kommunale samarbejdspartnere din klub har (SSP, PPS mv.)

Undersøg om der i din kommune er særlige indsatsområder i forhold til bestemte grupper af unge

Undersøg hvor mange og hvilken slags klubber for store børn og unge, der er i din kommune

Læs din klubs virksomhedsplan. Hvordan kan du se de kommunale mål afspejle sig i den?

Lav en profil eller karakteristik af det lokalsamfund, din klub ligger i,:

Boligmiljøer (socialt boligbyggeri, ejerlejligheder, parcelhuse mv.)

Social status (giv et begrundet gæt)

Bymiljøet (land, by, forstad, forretningsliv, kulturtilbud , trafik, rekreative områder mv.)

Hvilke behov mener du, der er blandt områdetets unge og hvordan søger din klub at dække nogle af disse behov?

Bilag 8

Inspiration samt forslag til opgaver og gruppediskussioner med særligt fokus på:

Tema 3: Demokrati og medbestemmelse i klubben

Medbestemmelse

En af de vigtigste mål for klubberne er ifølge Lov om Social Service at styrke børn og unges evne til at indgå i *demokratiske beslutninger og have medbestemmelse*.

De unge har **lovsikrede rettigheder til medbestemmelse i Serviceloven**.

Vejledningen for arbejdet i klubberne fastslår, at indholdet i det enkelte tilbud skal tilrettelægges samarbejde med tilbudets brugere. Børn og unge skal sikres indflydelse på indholdet i det enkelte tilbud, og kommunen skal fastsætte retningslinjer for denne indflydelse, jf. servicelovens § 19, stk. 5, 1. pkt.

Kommunen har det overordnede ansvar for, at de unge har indflydelse i klubberne. De kommunale retningslinjer skal sikre, at børn og unge *inddrages aktivt* i beslutninger om tilrettelæggelsen af tilbud, planlægning af indhold og gennemførelse af de daglige aktiviteter, herunder indflydelse på budget og økonomiske prioriteringer.

Det er op til kommunen at beslutte, på hvilken måde og på hvilke områder børn og unge skal have indflydelse i de enkelte typer af tilbud tilpasset tilbudets målgruppe, deltagerform og driftsmåde. Formen for og graden af indflydelse må tilrettelægges under hensyn til deltagerens alder, udvikling og forudsætninger.

Formel og uformel indflydelse

Medlemmernes indflydelse handler både om en formaliseret organisering af klubdemokrati og en mere uformel form for demokratisk medbestemmelse.

Den formelle indflydelse

- * Det formelle klubdemokrati kan organiseres på forskellige måder. Der kan oprettes klubråd og medlemmer kan inddrages i bestyrelsesarbejde. Ved at deltage i mere formelle beslutningsorganer får de unge erfaringer i demokratiske spilleregler. Samtidig kan medlemmerne herigennem tildeles rettigheder og få direkte og reel indflydelse på udvalgte dele af tilbudets virksomhed.
- * De unge må gerne inddrages i en forældrebestyrelse for klubtilbudet. De kan have plads som repræsentanter med eller uden stemmeret eller som observatører. Det anbefales at tildele dem mere end en plads, så de har mulighed for at kunne samarbejde og støtte hinanden. De unge kan dog ikke få flertal i en bestyrelse.

- * Vælges klubmedlemmer til bestyrelsen, forudsættes det, at bestyrelsesarbejdet tilrettelægges på en måde, som tilgodeser de unges behov og interesser. Mødevirksomheden bør tage udgangspunkt i de unges muligheder for at kunne følge med i drøftelser og diskussioner, at de oplever at blive hørt og lyttet til, at emnerne er relevante for dem, og at møderne ikke bliver for kedelige i form og indhold. Der kan eventuelt indgås aftaler med klubmedlemmerne om, at dele af bestyrelsesarbejdet og mødevirksomheden tilrettelægges på deres præmisser, eller at de måske kun deltager i nogle af punkterne på dagsordenen og bliver fri for andre dele.
- * Skriftligt materiale til brug for bestyrelsens arbejde bør udarbejdes på en så let tilgængelig og forståelig måde som muligt.

Personer under 18 år kan ikke forpligte sig ved retshandler og kan således ikke pålægges økonomisk ansvarlighed i juridisk forstand. Dette forhold må der tages højde for ved tilrettelæggelsen af bestyrelsesarbejdet med børn og unge som repræsentanter. Klubben må sikre sig, at forældre (indehaveren af forældremyndighed) er indforstået med den unges deltagelse i bestyrelsesarbejdet.

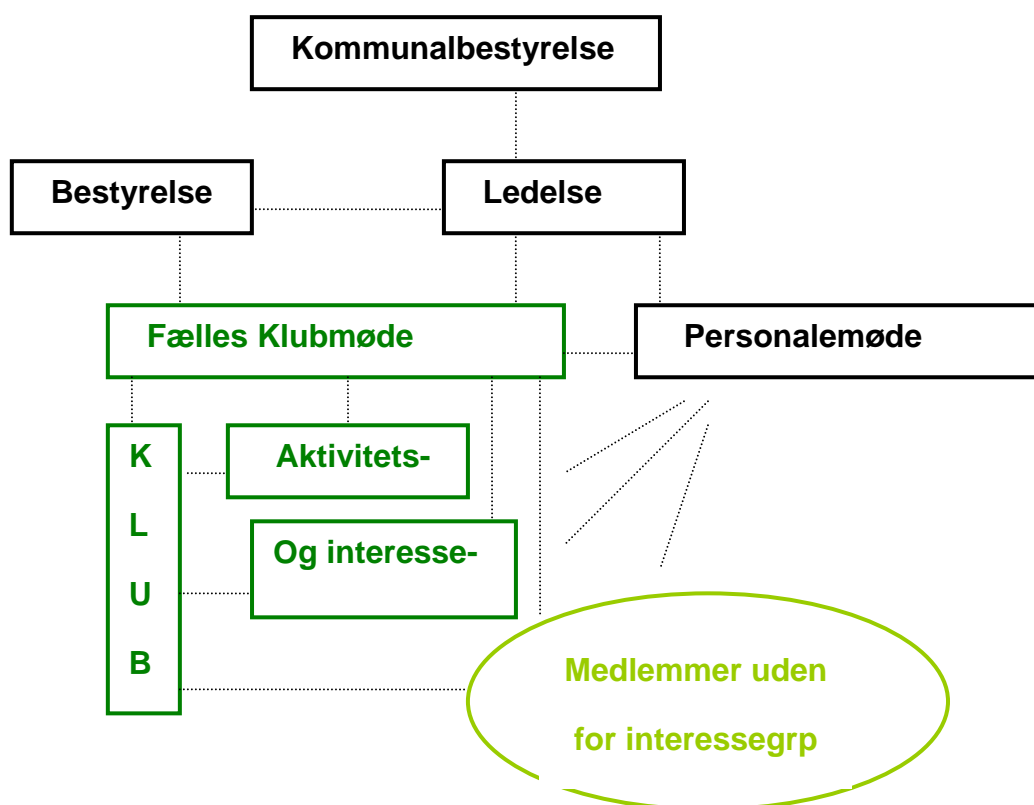
Den uformelle indflydelse

- * Der skal samarbejdes med børnene og de unge om tilrettelæggelsen af indholdet i tilbudene i klubben. Der skal lyttes til brugernes ønsker og behov, og de skal - alt efter alder og modenhed - inddrages i planlægningen og gennemførelsen af aktiviteter.
- * Erfaringer i medbestemmelse indebærer også oplæring i at kunne tage et medansvar - både over for sig selv og i forhold til et socialt fællesskab. Evnen til i stigende omfang at kunne påtage sig medbestemmelse og medansvar er grundlæggende elementer i en social og personlig udviklingsproces.
- * De unge skal sikres indflydelse på indholdet i det enkelte tilbud, og kommunen skal fastsætte retningslinjer for denne indflydelse.
- * Indholdet i det enkelte tilbud skal tilrettelægges i samarbejde med tilbudets brugere. Det er altså ikke tilstrækkeligt med et repræsentativt demokrati. De unges egen medvirken og medbestemmelse er af stor betydning for, at de oplever tilbudet som deres, og er samtidig et vigtigt middel til at støtte den enkelte i en social og personlig udviklingsproces.
- * Tilbudene til de unge må først og fremmest have karakter af at være åbne og fleksible tilbud, der tager udgangspunkt i unges skiftende behov og ønsker og som kan møde større børn og unge, der hvor de er. Dette er en kritik af de gamle værkstedsopdelte klubber, og en opfordring til at acceptere at klubpædagogik i evige forandringer.

Den nærmere udformning af de unges medbestemmelse vil foregå i det enkelte tilbud i tæt samarbejde og i dialog mellem medarbejderne og de unge. Kommunen har et ansvar for

at medvirke til, at tilbudene omhandler arbejdsmetoder, der naturligt inddrager medlemmerne i den daglige klubvirksomhed.

Klubben skal derfor sikre at de unge kan få indflydelse gennem f.eks. møder, råd og aktivitetsudvalg. Her er et eksempel på, hvordan de unges indflydelse kan organiseres:

I kommunalbestyrelsen, ledelsen og til personalemøderne tages der selvfølgelig beslutninger om Klubben, men her har de unge ikke indflydelse. Det kan de til gengæld have på de fælles klubmøder, i klubrådet og i aktivitets- og interessegrupperne. Klubrådet forholder sig samlet til de aktiviteter der er i klubben og kommer f.eks. med forslag eller oplæg til debat til Klubmøderne. Klubmøderne er et sted, hvor alle medlemmer kan mødes for at stille forslag, diskutere og tage beslutninger om det der foregår i klubben. Det kan f.eks. være hvis der er problemer eller at der vedtages at nye aktiviteter skal sættes i gang. Aktivitets- og interessegrupperne er mindre grupper som varetager de forskellige ting der foregår i klubben, f.eks. computerråd, musikgruppe, festudvalg, madgruppe osv.

Klubrådet, klubmøderne og aktivitets- og interessegrupperne er den måde Klubben *formelt* sikrer at medlemmerne har indflydelse. Men som du sikkert har oplevet er der mange medlemmer der ikke engagerer sig i disse grupper eller i debatten. Det kan f.eks. være de sårbare, stille og generte. Det er derfor vigtigt at medarbejderne støtter dem ved at spørge ind til deres interesser og opfordre dem til at stille forslag eller deltage i diskussionen.

Det er ikke nok at de unge bliver hørt i det formelle system, de skal også have indflydelse i det *uformelle*. Dvs. til hverdag skal de unges stemme høres, de skal opleve at de bliver taget alvorligt og at der er plads til flere synspunkter.

Både fra kommunens side og i det enkelte klubtilbud er det vigtigt at fastlægge og markere tydelige og overskuelige rammer for de unges indflydelse og beslutningsmuligheder. Beslutningsprocesserne må være synlige for medlemmerne, og det må klart fremgå, hvad de kan bestemme, hvornår de har høringsret, samt hvilke forhold medlemmerne ikke kan få indflydelse på. Det er i denne forbindelse vigtigt at fastholde som udgangspunkt, at voksne ikke kan fralægge sig ansvaret for tilbudenens drift eller dele af driften. (De unge skal ikke have indflydelse på personforhold for medarbejderne, og de skal ikke have lov til at begrænse klubbens åbning til lokalsamfundet. Således må der ikke indføres særlige adgangskriterier eller lignende.)

Klubberne bør inddrages i kommunens udformning af retningslinjerne for medlemmernes indflydelse, således at der også tages udgangspunkt i, hvad de unge finder relevant at få indflydelse på.

Serviceovens § 19, stk. 5, 1. pkt., giver ikke kommunen adgang til at fastsætte retningslinjer, der overflytter eller delegerer formel beslutningskompetence til klubmedlemmer. Den egentlige beslutningskompetence og det overordnede ansvar ligger fortsat hos kommunen. Dette gælder også ledelse og fordeling af arbejdet, den såkaldte arbejdsmarkedets grundlov.

Stemmeret

I styrelsesvedtægten fastsætter kommunen, om klubmedlemmer skal tilbydes plads i bestyrelsen, og hvorvidt de skal have stemmeret. Dette må ses i sammenhæng med hvilken beslutning, der er truffet om medarbejdernes rolle i forældrebestyrelsen. Det kan ikke anbefales at tildele medlemmerne stemmeret, hvis medarbejdernes repræsentanter ikke samtidig har stemmeret i bestyrelsen.

Har medlemmernes repræsentanter stemmeret, kan denne begrænses til kun at omfatte visse sager. Det skal i så fald fremgå af styrelsesvedtægten, hvilke sager klubmedlemmerne har stemmeret i. Medlemmernes repræsentanter kan ikke deltage i behandling af sager vedr. enkeltpersoners forhold (fx enkeltmedlemmer, medarbejdere mv.).

Valg af medlemsrepræsentanter

Det må endvidere fremgå af vedtægterne, hvordan medlemsrepræsentanterne vælges (fx af klubrådet, en medlemsforsamling, på medlemsmøde eller stormøde, skriftligt af alle medlemmer e.l.), valgperiode og hvem, der er valgbare.

De unge vil som bestyrelsesrepræsentanter være underlagt de samme regler om tavshedspligt, som voksne er. Unge under 15 år kan imidlertid ikke straffes efter straffelovens bestemmelser og kan derfor heller ikke straffes for brud på tavshedspligten. Bestyrelsesarbejdet må af hensyn til de unge tilrettelægges på en måde, så der ikke bliver behov for at pålægge klubmedlemmer tavshedspligt. Der sikrer, at alle brugere ud fra egne erfaringer og interesser har mulighed for at involveres i aktiviteter og beslutningsprocesser. Eksempelvis kan nævnes interessegrupper, arbejdsgrupper, stormøder og klubråd, som kan kombineres og supplere hinanden. Forslagene er ikke udtømmende. Der bør for medlemmerne være klare og kendte retningslinjer for, hvordan man deltager i de forskellige grupper og fora samt for deres funktion og opgaver.

Børnene og de unges egen medvirken og medbestemmelse er af stor betydning for, at de oplever tilbudet som deres, og er samtidig et vigtigt middel til at støtte den enkelte i en social og personlig udviklingsproces.

Der er mange gode råd i bogen: »Klar til medbestemmelse. Et inspirations- og debathæfte om større børn og unges medbestemmelse i fritids- og ungdomsklubber«, som Socialministeriet har udgivet sammen med Undervisningsministeriet i 1997.

Forslag til gruppediskussioner:

Klubbens ledelse

På hvilken måde har klubbens bestyrelse været aktiv i forhold til at tage beslutninger vedrørende mål, rammer og samarbejdspartnere (spørg evt. klubbens leder)?

Har din klub en forældrebestyrelse? Hvis ja, hvilken rolle spiller den – formelt og reelt?

Demokrati og medbestemmelse i klubben

Hvordan er medlemmerne sikret formel indflydelse i din klub?

Hvilke demokratiske organer (udvalg, råd) har I, som de unge kan vælges ind i? Hvad har de indflydelse på i de enkelte råd eller udvalg? Hvordan er valgproceduren?

Hvordan er de unges interesse for at deltage ?

Hvad gør klubben for at få de unge til at deltage?

Hvordan er medlemmerne sikret uformel indflydelse i din klub?

Hvordan bliver børnene/de unge inddraget i tilrettelæggelsen af tilbuddene i klubben?

Hvad gør I for at få dem til at tage medansvar både for sig selv og andre? Og i hvilken grad gør de det?

Hvilke retningslinjer har kommunen fastsat for at sikre de unge indflydelse på de enkelte tilbud?

Hvordan tilrettelægges i tilbuddene i samarbejde med brugerne?

Hvad synes du, det er rimeligt, at medlemmerne har indflydelse på i en klub? Hvad skal de have lov til at bestemme og hvad skal ligge uden for medlemmernes indflydelse?

Hvilke unge får ingen eller meget lidt indflydelse? Hvilke konsekvenser har det for klubben og for de unge selv?

Skriv en liste over, hvad du mener er de unges demokratiske rettigheder? Og hvad du vil foreslå klubberne kan gøre for at støtte de unge i at bruge dem.